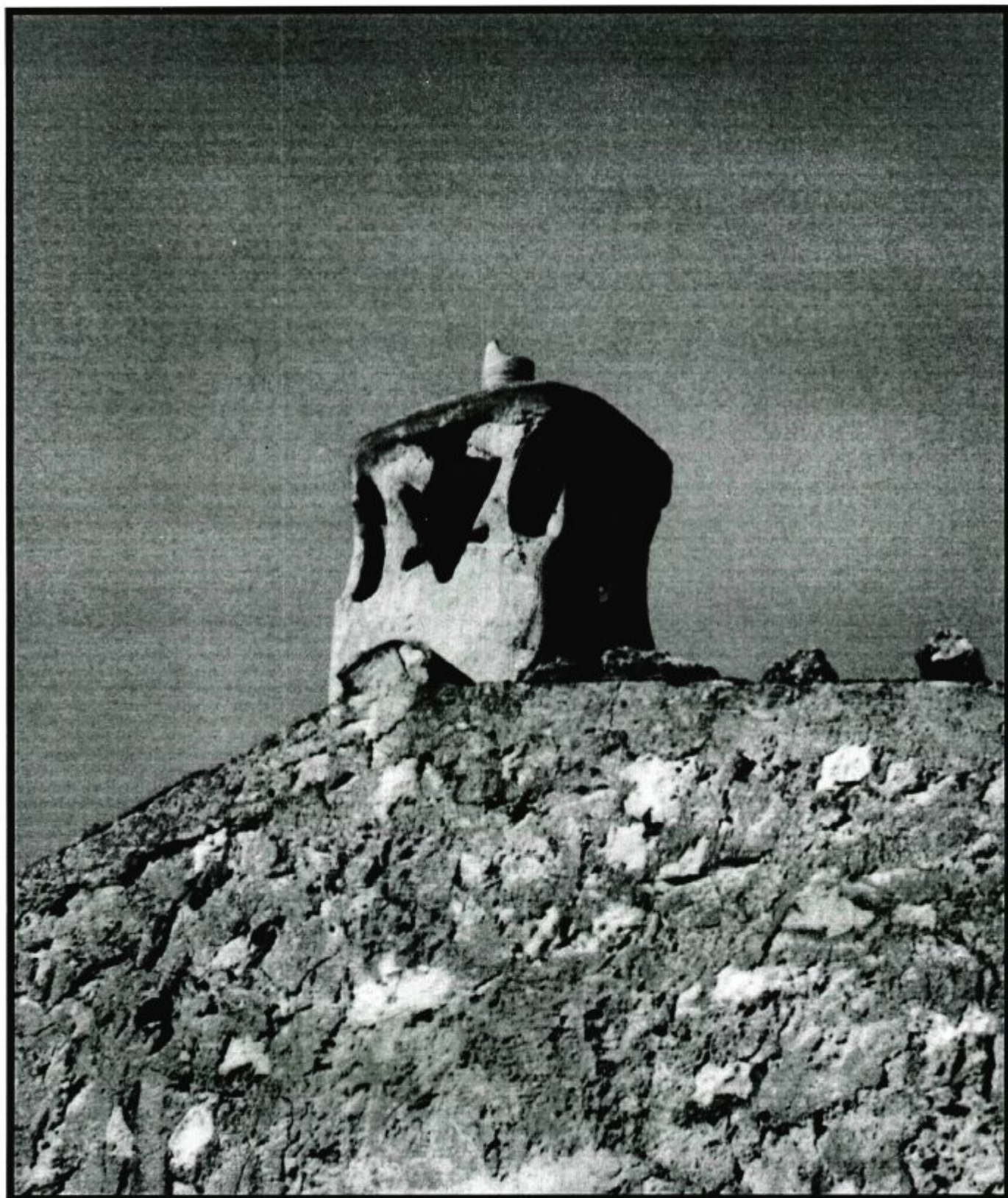

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM. 213 - SETEMBRE DE 1998

EDITORIAL

COMENÇAM UN NOU CURS

Ens retrobam després d'un parèntesi d'un mes que ens ha permès descansar i recobrar forces. Recordareu que ens despedíem poc abans de les festes de Sant Jaume, que queden una mica llunyanes i que foren llargues i variades; si feis memòria, segurament estareu d'acord que hi va haver actes per a tothom i que la participació va ser notable; en conjunt, podem parlar d'unes festes lluïdes i, posats a cercar-hi qualche defecte, d'una durada un poc excessiva.

I ara vivim les acaballes d'un estiu que ha estat llarg i calorós: juliol i agost han resultat més calents del que és normal i els entusiastes del sol i l'aigua hauran disfrutat de bon de veres. Això si han gaudit de vacances, perquè no podem oblidar que a Mallorca molta gent quan més treballa és a l'estiu, i amb un sol que crema la feina es fa pesada i esgotadora.

I hem pogut comprovar una vegada més que un dels grans problemes nostres -que anirà en augment- és el de l'aigua. Tots heu vist les camionades d'aigua que s'han hagut d'abocar al dipòsit municipal per garantir-ne el subministrament al poble. El consum cada vegada és més gran; els nostres pous, totalment insuficients, estan ja a una fondària desmesurada; anam esgotant els aqüífers i ens han de dur aigua de fora poble; de moment, ens servim dels pobles veïnats, però també s'eixugaran. En fi, és el problema més greu que tenim, pitjor que el dels fems, que també Déu n'hi do... No siguem, però, catastrofistes i confiïm que tot s'arreglarà. Ara que, els confiïm...

Passem al que consideram una bona notícia: les Normes Subsidiàries es troben en fase d'exposició pública i tot indica que, a la fi, poden arribar a bon port. És clar que el camí que falta és encara llarg, però bo és que es comenci a veure un poc de llum. Ara el que cal és fer les passes que marca la llei sense més dilacions i no deixar-les empantanegades. No seria la primera vegada.

No hem tengut temps d'estudiar-les amb detall i, per tant, no gosam donar-ne una opinió que podria resultar poc seriosa. Segur que en parlarem i convidam els nostres lectors que diguin el que en pensen; evidentment, els afectats presentaran les seves al·legacions; si, a més, volen fer públic el seu parer, gustosament el recollirem.

LA NOSTRA PORTADA: *Aquesta fotografia de Pere Oliver ens mostra un original funeral d'una casa de Pina. Aquest mes Pina celebra les festes dels Sants Metges; per això, tal com tenim per costum, a més de la portada, li dedicam a les pàgines interiors la secció habitual d'en Xesc Oliver i una entrevista a en Bernat de Can Sastre, conegut també com "es Lleter".*

Bolletí de l'Obra Cultural Balear d'Algaida

Revista Mensual D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1 Algaida

Tf: 665042 / 272576

Fax: 665679

Imprimeix: Tirrena S.A., Manacor

Tf: 555212

ES SAIG només es responsabilitza de l'Editorial

Dirigeix: Delfi Mulet

Administra: Junta Directiva de l'Obra Cultural

Col·laboradors: Víctor Andreu, Biel Bibiloni, Jaume Falconer, Miquel Fiolet, Jaume Jaume, Catalina Martorell, Miquel Molleta, Antònia Maria Mulet, Joan Mulet, Pere Mulet, Víctor Mulet, Xesc Oliver, Joan Carles Palos, Biel Sastre, Miquel Serra, Joan Trobat, Guillem Vanrell, Agrupació Fotogràfica d'Algaida

CALAIX DE SASTRE

DEPARTAMENT DE QUEIXES

N'hi ha que troben que aquesta revista es queixa molt. Millor dit, n'hi ha que troben que algunes seccions d'aquesta revista es queixen molt. Possiblement tenguin raó. És per això que, i encara que només sigui per una vegada, aquesta secció ha decidit de constituir-se en el departament de queixes de la revista.

De motiu per queixar-se, si un així ho vol, sempre en troba algun. Però com que vivim en un món massa atabalat, ni tan sols trobam el temps necessari per fer arribar la nostra reclamació a qui correspongui. Què feim, doncs? Amollam la nostra tirallonga de lamentacions, acompanyada dels renecs oportuns, a la primera persona —tant té si és amiga, coneguda o saludada— que trobam pel carrer. I d'aquí no passam; ens esbravam més o menys a pler. Ara, estam ben lluny de poder dir que el nostre disgust ha servit per solucionar el problema que l'ha ocasionat. I recordem allò que diu la saviesa popular: menten barbes i canten papers. Que es tant com dir que la força és en la paraula escrita.

Totes aquestes consideracions ens han duit a veure clarament què és el que necessitam, i això és el que a continuació posam a l'abast de tots els nostres lectors i lectores: un model de queixa ja redactada, molt fàcil de contestar i que serveixi per a totes les circumstàncies en què l'hagueu de menester; bastarà que escrigueu en els punts suspensius les particularitats de la vostra situació, és a dir, a qui vos queixau i de què vos queixau.

És un servei que oferim gustosament perquè estam convençuts que augmentarà de forma notable l'eficàcia de la resolució de tots aquells problemes, petits i grossos, que ens allunyen de la felicitat completa.

Al contrari del que solen posar els llibres, el text complet de la queixa, o qualsevol de les seves parts, pot ser reproduït, emmagatzemat informàticament o transmès pel mitjà que sigui: elèctric, químic, mecànic... que no vos cobrarem ni un duro.

En Calaix i Desastre

(retallau per la línia de punts)

.....
 Imprès Q1

— Déu meu! Sant cristià! Quin món! Pobres de nosaltres! Però, i on anirem a parar! Quina desgràcia! Verge Santa! És horrorós! Quin cas! Quin país! Quina llàstima! Ai, mareta meva! No, i és ben ver que hem vengut en aquest món a patir! Això és una vall de llàgrimes! Quina catàstrofe! Quin escàndol! No me'n puc avenir! Sant Jaume gloriós! És la fi del món! No en faltava d'altra! Quina feta!

Sr. / Sra.

que no sabeu que

M'HAN DIT QUE DIUEN

Entre alguns dels col.laboradors d'ES SAIG ja fa un grapat d'anys que, quan arriba el mes de setembre, sentim el mateix comentari: "Si un dia aquesta revista ha de deixar de sortir, serà el mes de setembre". I és que aquest mes d'agost sense haver de prémer el cervell per escriure qualche cosa ens refreda a tots, i després fa mal investir. Però no passeu ànsia: de moment els ànims segueixen forts i valents, i tendreu Saig per molts d'anys.

Un dels problemes que tenim avui és que hem de parlar de les festes de Sant Jaume, i qui més qui manco ja no se'n recorda. Això sí, enguany que pareixia que només hi hauria tres dies de festa, n'hi hagué més de deu. Sempre hem dit que la gent vol festa, i enguany ho hem tornat a confirmar: els algaidins varen disfrutar per Sant Jaume. Els actuals governants del nostre poble tenien cara de pasco; segurament pensaven que les eleccions municipals s'haurien d'haver fet a principis d'agost, tan satisfeta veien la gent, i estaven convençuts que els tornarien a votar.

I els que també tenien un aspecte alegre i feliç eren els cossiers i els que els envolten: les celebracions dels vint-i-cinc anys de recuperació foren un èxit en tots els sentits. El cert és que se'n va parlar molt, d'aquest tema, i no només a Algaida, sinó per tot Mallorca: diaris, televisió, premsa forana...

El que no s'ha notat gaire, segons comentaris que hem sentit pel poble, ha estat el "fixatge" d'un nou municipal; molta gent encara no l'ha vist, i tot el poble pensa que estam exactament igual que quan en teníem un o dos. Bé, n'hi ha que troben que ara estam més malament, però és perquè hi ha molts més cotxes ara que abans.

Perquè tothom està d'acord que el problema circulatori i d'aparcament és greu, i que ningú intenta posar-hi remei. (A lo millor és que no en té, de remei). Ara bé, una cosa és certa: la gent s'ho pren amb més calma, no es posa tan nerviosa, i així van passant dies i setmanes... Així mateix de tant en tant sentim parlar de qualche cop o topada entre cotxes i motorets, però per sort no hi ha hagut cap accident greu.

Del que sí hem sentit parlar, i molt, és dels renous nocturns, sobretot per Sa Plaça i Sa Placeta, però també hi ha molts altres carrers que es queixen de carreres de cotxes i motos tota la nit, especialment els caps de setmana, però aquest estiu també molts de dies feiners. Però hi ha coses que no s'expliquen gaire. Ens digueren que a un local públic de la carretera, on els dissabtes hi ha ball "de saló", un bon dia, o una bona nit, a les 12 del vespre s'hi presentaren els municipals i els feren aturar la música. Naturalment, el que explicava aquest fet deia que la música no molestava ningú (no hi ha molts de veïnats per allà), que estava baixa... Els que viuen pels carrers dels voltants de Plaça troben que podrien aplicar aquesta mateixa "llei" dins el poble.

Sembla que l'estiu ja s'ha acabat. A principis d'estiu ja sentírem comentaris que seria problemàtic el tema de l'aigua del poble; i així ha estat: l'aigua dels pous no ha estat suficient i qualche dia no n'hi havia. El que la gent no entén és que no diguin, l'Ajuntament o l'empresa responsable, que no convé regar ni tudar l'aigua, que l'aigua és per les necessitats de les cases del poble. També hi ha una pregunta que hem sentit a molta gent: qui pagarà les camionades d'aigua (que han estat moltes) que han duit, sembla que de Porreres, i han tirat dins el dipòsit

municipal? És a dir, la gent es pregunta si això ho pagarà Ferroser o Cadagua, que és l'empresa responsable del subministrament, o ho pagarà l'Ajuntament, que és qui ha manat les feines. I, posats a demanar, sabrem qualque dia què ha costat aquesta "operació camions", que recorda l'operació vaixell de Ciutat?

Un tema que preocupa molta gent, sobretot els qui volen comprar una casa vella per arreglar o un trast per fer-hi una vivenda, és la valoració que darrerament es fa a Algaida, tant de les cases en venda com dels solars o terres en general. Un temps, quan es venia una casa a un preu que semblava excessiu, la gent deia: "Això pareix S'Arenal". I ara ja pareix S'Arenal tot el terme d'Algaida. N'hi ha que esperen que això s'arregli quan s'aprovin les Normes Subsidiàries i surtin un bon grapat de solars a la venda.

Per cert, que hem sentit que ara sí que va en sèrio això de les Normes Subsidiàries. Ens han dit que, a més d'estar ja a exposició pública i que hi ha acord entre tots els partits polítics, s'han vist moviments de tècnics (topògrafs i gent que prenia mides amb aparells "sofisticats") i polítics fent voltes pels llocs més conflictius del poble. Suposam que l'Ajuntament, a les seves planes d'informació, en parlarà i comentarà com està la situació actualment. El que sí ens han dit és que molta gent ha passat per la Casa de la Vila a veure les Normes des que estan exposades; ara falta veure si hi haurà moltes al·legacions.

UN SORD

UN RECORD DE LES FESTES

L'Ajuntament d'Algaida informa

NORMES SUBSIDIÀRIES

El passat 17 de juliol, l'Ajuntament d'Algaida, reunit en Sessió Extraordinària, va acordar per unanimitat una segona aprovació inicial de les Normes Subsidiàries del municipi d'Algaida i una segona exposició al públic, per efectes d'al·legacions, amb un termini d'un mes i mig després de la seva publicació al B.O.C.A.I.B.

Exposició al públic.

El termini d'exposició al públic acaba el proper 26 de setembre. Podeu passar per les oficines de la Casa de la Vila per consultar i fer les al·legacions que trobeu pertinents.

El tècnic encarregat de la seva redacció, sr. Àngel García de Jalón, serà a la Casa de la Vila els dies, 1, 8, 15 i 22 de setembre, on des de les 11,00 fins a les 14,00 atindrà al públic.

RONDA MIGJORN.

A la mateixa Sessió, l'Ajuntament Plenari, va aprovar, per unanimitat, l'avantprojecte de la Ronda Migjorn redactat per l'enginyer, sr. Francesc Rosselló de Caralt, i l'enginyer tècnic, sr. Ernesto Fernández del Pozo, dels serveis tècnics del Consell Insular de Mallorca, ja que en el seu moment l'Ajuntament va demanar cooperació tècnica al C.I.M. L'Ajuntament assumeix el 5% del cost de la redacció del projecte.

Aquesta ronda va des de la carretera de

Llucmajor, PM 501, fins al carrer de la Farinera, amb una longitud de 585 metres i una amplària de 7 i 9 metyres i voaravia de 1,5 metres d'amplària. El cost de l'obra és de 21.396.200 pessetes.

També, es va aprovar per unanimitat, sol·licitar al Consell Insular de Mallorca la inclusió d'aquesta obra dins el Pla d'Obres i Serveis de 1999 i demanar el finançament de l'obra amb un 80%, 17.116.960 pessetes, al C.I.M., amb la qual cosa la despesa de l'Ajuntament seria de 4.279.240 pessetes.

PLA DIRECTOR DE CARRETERES.

Durant el mateix Plenari, l'Ajuntament va acordar per unanimitat presentar a la Conselleria de Foment del Govern Balear l'informe sobre el Pla General de Carreteres de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, que literalment diu així:

Sobre el Pla Director de Carreteres aprovat per la Comissió de Política Territorial, de 14 de maig de 1998, aquest Ajuntament complementa i modifica l'informe aprovat per l'Ajuntament d'Algaida el dia 9 de novembre de 1994.

Totes les actuacions previstes per aquest Pla General de Carreteres al municipi d'Algaida s'incorporaran a la segona fase, entre els anys 2006-2013. A més, aquestes actuacions previstes només estan reflectides sobre aquest Pla com un avanç d'ordenació, per la qual cosa, llevat de la

variant nord de la carretera de Manacor al seu pas pel nucli urbà d'Algaida, les altres actuacions, la variant est i la variant de Pina que den sense grafiar:

Variant est.

L'augment de vehicles que transiten per dins el nucli urbà d'Algaida mitjançant la travessia de la carretera Algaida-Llucmajor, ha fet que l'Ajuntament hagi aprovat l'inclusió dins les normes de planejament urbanístic nous vials que serveixin per diversificar la circulació i d'aquesta manera descongestionar el centre del nucli urbà d'Algaida.

Per la qual cosa, i vist l'augment espectacular de vehicles a Mallorca, aquest Ajuntament proposa dues alternatives a la variant est:

a) Una variant est molt més propera al nucli urbà d'Algaida, que pot coincidir, en part, amb els vial que ha inclòs l'Ajuntament a les seves Normes Subsidiàries i per altra amb el camins ja existents i que enllaci la carretera de Manacor a la rotonda que té projectada la Conselleria de Foment al creuer de la benzina, la carretera de Pina i la zona de restaurants de cal Dimoni. Aquesta rotonda, amés de solucionar el problema de la sortida de la carretera de Manacor a través del carrer de sa Tanqueta, serveix per unir aquesta variant amb la carretera de Sencelles seguint el traçat de l'antiga via del tren.

b) Una altra possibilitat és que aquesta variant sigui per la part oest d'Algaida, aprofitant la xarxa de camins rurals ja existents, camí de Muntanya. Aquesta actuació implicaria la connexió de la carretera de Llucmajor amb aquest camins, per la part sud d'Algaida, on l'impacte des del punt de vista paisagístic és menys considerable que el traçat que havia previst la primera aprovació d'aquest Pla de Carreteres. Aquesta variant connectaria

amb la carretera de Manacor al creuer de la carretera de Santa Eugènia.

Variant de Pina.

Sobre la variant de Pina, com a nou element d'actuació previst a la segona fase d'aquest Pla General de Carreteres, l'absoluta absència de dades concretes fa impossible a l'Ajuntament de pronunciar-s'hi més allà de dir que és indispensable evitar impactes ambientals i paisagístics greus.

PLA TERRITORIAL DEL PLA DE MALLORCA.

La Mancomunitat del Pla de Mallorca, el passat mes de juliol, va acordar sol·licitar a la Conselleria de Medi Ambient i Ordenació del Territori del Govern Balear, la suspensió de la tramitació del Pla Territorial del Pla de Mallorca, fins que l Govern Balear aprovi les Directrius d'Ordenació del Territori. També, es vademana que el Govern aixequi la suspensió de les llicències d'obres a les zones afectades pel Pla Territorial.

PLA D'OBRES I SERVEIS 1998: REFORMA DEL LOCAL DE LA JOVENTUT.

S'ha obert el termini per a la presentació de les propostes per a les obres de la reforma del Local de la Joventut, "es Frente". El termini acaba el proper 21 de setembre.

El projecte està redactat per l'arquitecte municipal, sr. Jaume Amengual Frau. El cost del projecte és de 9.812.513 pessetes i les despeses de l'Ajuntament pegen a 3.434.380 pessetes.

Les empreses interessades poden passar per les oficines de la Casa de la Vila per consultar l'expedient i el projecte.

OBRES A SES ESCOLES.

Pista polisportiva.

Durant el mes d'agost, l'empresa Pavimentos Quimipres de Baleares, S.L. ha començat les obres de la reforma de la pista polisportiva de ses escoles i del seu equipament. Cal recordar que aquesta obra està finaçada pel Consell Insular de Mallorca, dins el Pla d'Instal·lacions Esportives. El cost és de 8.380.000 pessetes; l'aportació de l'Ajuntament és de 3.380.000 pessetes.

Pabelló cobert.

Tècnics enviats pel Consell Superior d'Esports han fet estudis sobre la composició del sòl, als terrenys de ses escoles on s'ha de construir el pabelló cobert.

Canvi de la instal·lació elèctrica dels edificis de ses Escoles.

Quan a partir de l'1 de gener, l'Estat va traspasar les competències d'Educació al Govern Balear, el Batle es va dirigir a la Conselleria d'Educació, explicant quines eren les mancances que tenia el centre escolar, sobretot a nivell d'instal·lació elèctrica.

A partir d'aquestes converses, disn el Pla d'Obres de nova construcció i millores dels centres escolars que ha iniciat, en una primera fase, la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports del Govern Balear, ha inclòs les obres de la instal·lació elèctrica del Col·legi Públic Pare Pou.

Així dins aquest mes d'agost, els tècnics han començat el canvi de tota la xarxa elèctrica dels edificis de ses Escoles. També, disn aquestes reformes hi ha l'electrificació i la il·luminació de la pista polisportiva.

Cal recordar que l'Ajuntament d'Algaida va aprovar el passat 18 de desembre un projecte per il·luminar la pista polisportiva, ja que es varen reirar, per falta de seguretat, les antigues faroles. Aquest

projecte té un cost de 2.617.205 pessetes, despesa que ara podrà destinar l'Ajuntament a altres necessitats, una vegada que la Conselleria ha assumit el cost de tota l'obra.

Altres obres.

Durant les vacances d'estiu s'han relalitzat altres obres als edificis de ses escoles:

A l'escoleta, canvi de teules rompudes, que originaven goteres; s'han pintat totes les aules; s'han posat canals al voladís de la teulada i així evitar la formació de basses disn el pati; s'ha arreglat i es renovarà el material del parc infantil. A l'edifici de ses Escoles s'han arreglat les soleres d'algunes aules ja que les rajoles s'havien alçat.

TAXA DE CLAVEGUERAM.

Durant el mes de setembre es contestaran les al·legacions que varen fer els particulars sobre el pagament de la taxa de clavegueram.

Les al·legacions que siguin resoltes favorablement, es tornrà l'import pagat. Per a més informació dirigiu-vos a la casa de la Vila.

RECOLLIDA DE FEMS

A partir de l'1 de setembre, la recollida de fems a domicili serà els dimarts, divendres i diumenges. Els dilluns només es recolliran els contenidors.

Recordau: treis els fems, els dies de recollida, a partir de les nou del vespre, sempre dins bosses tancades.

FESTES DE SANT JAUME.

L'Ajuntament d'Algaida vol agrair a totes les entitats, públiques i privades, als negocis i comerços i a totes les persones que han col·laborat amb la celebració de les festes i a tot el poble d'Algaida per la seva participació. Gràcies a tots.

COMUNICAT DEL BATLE D'ALGAIDA

Benvolguts algaidins i algaidines,

vull aprofitar aquestes pàgines de la revista es Saig, per dirigir-me a tots vosaltres i explicar-vos els motius que obligaren a fer restriccions del servei d'aigua potable durant la segona setmana del mes d'agost i que a bona part del nucli urbà d'Algaida va deixar sense subministre d'aigua durant aquest dies, i també, de les solucions que va adoptar l'equip de Govern de l'Ajuntament d'Algaida, juntament amb la concessionària del servei d'aigua, Ferrosar, per normalitzar el servei d'aigua.

El divendres, 7 d'agost un tall del corrent elèctric a la zona de son Redó, per part de GESA, deixa durant tot el matí, sense fluid elèctric a les bombes dels pous que subministren l'aigua. Una vegada normalitzat el servei, es deixa sense connectar, per mor d'un fustible, les bombes dels pous. Fins el dilluns l'empresa concessionària no arreglà l'avaría.

Això implica que per normalitzar els nivells dels dipòsits reguladors s'hagi de connectar a un altre pou i s'hagin d'omplir amb aigua transportada amb camions cisterna. El servei es normalitza el dissabte, 15 d'agost.

Durant el mesos d'estiu el consum d'aigua es dispara, alguns de dies, segons l'empresa concessionària, arriba als 1500 metres cúbics. Si això passa quan els nivells dels pous que serveixen aigua a la vila baixen i no donen el volum normal de l'hivern, és molt difícil mantenir els nivells del dipòsit regulador i més després d'un tall.

L'Ajuntament durant tot aquest estiu ha conentat el pou de ses Alzines de can Bondia, que també seveix aigua a Randa, que servia com a reserva i que l'any passat només es va usar durant 15 dies a final de l'estiu.

Però a més s'han de cercar altres solucions. Pel mes de setembre he sol·licitat una reunió urgent del Consorci d'Aigües de Pla per tractar dos temes: el servei de l'empresa concessionària, sobretot els caps de setmana, que a vegades han de ser els empleats de l'Ajuntament els que han de fer els serveis que els pertoca a l'empresa i demanra-li

responsabilitats.

Per altra part tractar el tema d'aigua en alta i pressionar al Govern Balear a entrar a formar part del Consorci. Fins ara el Govern no ha contestat a aquesta petició, feta altres vegades pel Consorci.

A la zona d'Algaida on hi ha els pous cada vegada hi ha menys aigua, per la qual cosa és necessari fer altres perforacions a altres indrets allunyats del dipòsit. Això implicarà unes despeses que el Consorci ni l'Ajuntament poden assumir sense l'ajuda del Govern.

Tampoc és normal que a finals d'agost, el Govern de l'Estat aprovi una partida de 1700 milions de pessetes per dur l'aigua de la central que ha de dessalar l'aigua de la Badia de Palma a la zona de Calvià i Andratx; i el Pla de Mallorca, sempre oblidat.

Perquè el problema no és només a Algaida, altres municipis tenen problemes d'aigua. Un exemple Maria de la Salut, i una comparació, a tres quilometres del poble, dins Llubí treuen l'aigua de sa Marineta per dur-la a Palma.

Caldrà pensar si som ciutadans de segona categoria i que totes les inversions van a parar a les zones turístiques. I els llocs on els recursos econòmics són més baixos no poden gaudir d'aquestes ajudes, recordau la retirada del Pla d'Acció Especial per part del Govern Central, que donava uns avantatges molts grans als municipis amb menys recursos.

Però, sobretot, és necessari una reflexió sobre el consum d'aigua. Estam a un municipi que l'augment demogràfic és elevat; estam a una illa sobresaturada, més encara durant els mesos d'estiu.

Per això les diferents administracions ens hem de posar d'acord per trobar solució a tots aquests problemes i també com a ciutadans hem de pensar que cada vegada hi ha menys aigua.

Per acabar vull demanar disculpes per les molèsties i problemes que han ocasionat aquestes restriccions i assumir les responsabilitats que com Batle hem pertoenen.

Jaume Jaume i Oliver, Batle d'Algaida.

NOTICIARI de l'OBRA CULTURAL d'ALGAIDA

Com segurament ja sabeu, recentment s'ha constituït l'Associació per a la Defensa de Mallorca, una entitat que comparteix alguns dels seus objectius amb els de l'Obra Cultural Balear. És per això que aquesta Associació vendrà a presentar-se a Algaida amb la finalitat de recaptar socis i donar a conèixer els seus projectes de dinamització econòmica del Pla de Mallorca. L'acte està programat per a divendres dia 16 d'octubre, el dia abans de Sa Fira, al Casal Pere Capellà; ja concretarem els detalls el proper mes. Ara, i a manera d'aperitiu, aquí teniu la tarja de presentació de l'entitat.

a d m

ASSOCIACIÓ PER A LA DEFENSA DE MALLORCA

L'Associació per a la Defensa de Mallorca és una entitat que neix de la necessitat d'analitzar el recent fenomen de venda massiva i especulativa del territori de Mallorca, la seva incidència real en l'economia i cultura autòctones i d'activar estratègies d'actuació que hi donin una resposta adient amb els interessos de tots els mallorquins.

Els objectius generals de l'associació són:

- 1r) Defensar els drets col·lectius tradicionals dels mallorquins sobre el territori.
- 2n) Defensar i combatre qualsevol postura o acció que pugui lesionar-los.
- 3r) Cercar i potenciar solucions i alternatives econòmiques i socials que els garanteixin, i
- 4t) Lluitar per al seu reconeixement legal.

A tal efecte, l'ADM, en un doble front que combina actes de mobilització social amb altres de negociació política, s'ha proposat, en un principi, la consecució de dues fites més concretes:

1a) Que l'AGROTURISME sigui únicament i exclusiva per als pagesos (evitant, d'aquesta manera, una especulació abusiva del sòl rústic, i aconseguint, així mateix, un revifament de la ruralia), i

2a) Que el TURISME VERD es promocióni a les viles de Mallorca, de forma coordinada i eficient.

S'ha de dir que, actualment, i llevat de l'excepcional cas de les cases senyorials, el turisme verd està oficialment prohibit en els pobles de Mallorca. El possible accés als ajuts i subvencions que, en aquest sentit, ofereix la Unió Europea, permetrien, amb el suport de les institucions autonòmiques, la posada en marxa, tal com ja s'ha fet en molts altres llocs d'Europa, d'un turisme alternatiu i de qualitat, popular, de tots, respectuós amb el medi ambient que, centrat en les petites propietats urbanes familiars, permetria als mallorquins viure del seu patrimoni i donar-los altres sortides que no fossin, tal com ha anat succeint fins ara, la simple venda.

Per dur a terme els nostres objectius, per poder fer pressió davant les diverses administracions i per poder dur endavant accions de caire reivindicatiu necessitam la teva col·laboració. És per això que et demanam que **et facis soci de l'ADM**.

Per tots aquests motius i per solventar els nostres problemes comuns, pots posar-te en contacte amb nosaltres adreçant-te a: S'ESCORXADOR: CASAL DE CULTURA, c/s'Escorxador, s/n. 07250 Vilafranca (Mallorca). També ens pots localitzar als telèfons 971-832106 / 971-832107 i al número de fax 971-832108.

**SI TENS UNA CASA, TENS UNA FEINA!!
VENDRE? GUANYA-HI MÉS: FES TURISME VERD!!**

SABEU **ON** ÉS?

El **porxet** o marquesina de la fotografia d'avui és, segons el diccionari: «una coberta a manera de pavelló que sobresurt d'una façana per damunt una porta, per guardar de la pluja els entrants i sortints», o també: «espai cobert limitat a vegades per columnes i adossat per l'altre costat a un mur o façana que sol tenir obertures».

Aquest porxet és una mica especial i únic al nostre poble, perquè està sostingut per quatre mènsules o cartel·les de ferro forjat. La resta d'estructura és de fusta i la coberta, a tres vertents.

Etimològicament aquesta paraula prové del llatí *porticu*.

Intensius: Porxàs, porxarro, porxet, porxot, porxeu.

Porxet: Certa denominació d'un cava que per a neguit dels fanàtics i ultres madridistes no es produeix al *valle del Manzanares* ni al *de los Caídos*, sinó a terres catalanes del Penedès.

Llinatge: Porxes (escrit també Porchas i Porches): existent a Banyoles, Molins de Rei, Tarragona, Barcelona, etc.

Topònims: "Es Porxo": possessioneta del Call Vermell del Quarter III, entre Can Fiolet i Can Revisco. "Es Porxo Esbucut": ruïnes situades vora Es Clot Carbons i el Camí de Sa Barra del terme d'Escorca.

Cançó:

Amor, sa primera pedra
ja no la posaren bé,
i ara es porxo se'n ve;
tant cau envant com enrere.

Pistes: Avui no és necessari donar cap pista; tothom del nostre poble sap on és el porxet que aixopluga l'entrada principal d'aquest casal algaidí. Per si hi ha qualche extern despistat, afegirem que al portell de més avall que dona accés a la clastra, hi sol haver un ram de pi per indicar que dins el celler tenen vi per vendre.

Solució del mes passat: La possessioneta que vos mostrarem és la de Sa Serra de Can Mulet. Està situada entre Sa Serra Vella i el camí de Punxuat.

M. F.

QUATRE MOTS SOBRE...

la CAÇA a ALGAIDA

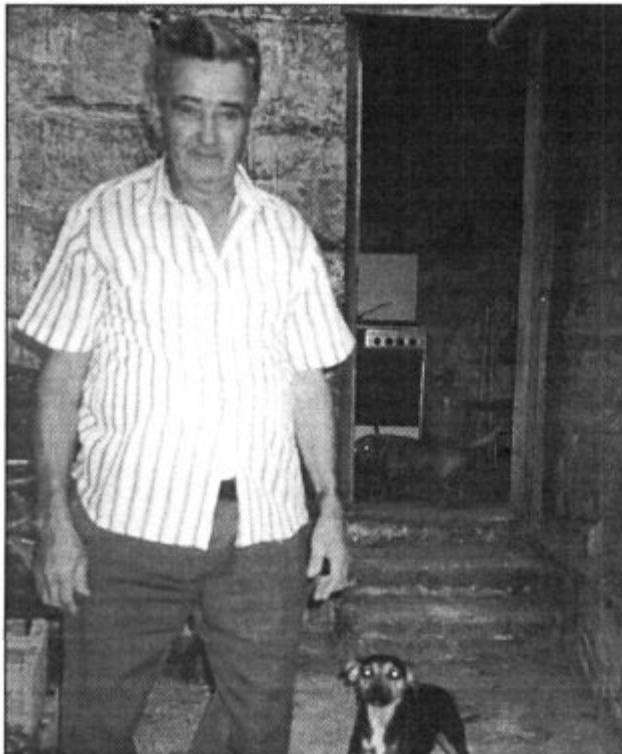
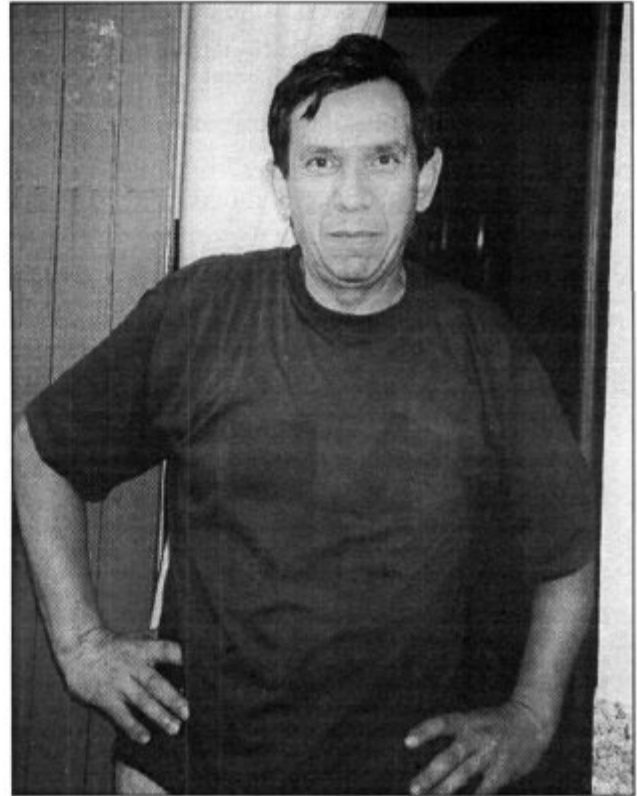
Ramon Urrea de Egea "de S'Agència"

«Enguany ha estat un any molt atípic per al món de la caça, normalment la temporada començava el diumenge abans de Sant Jaume, però, amb l'excusa de la mixomatosi, enguany amollaren dia 24 de juny i va esser un poc bestial, perquè els camps no estaven segats i els conills eren com el puny.

Diumenge passat, dia 16 d'agost, s'obrí la mitja veda. Ja pots caçar la guàtlera, la tórtora i el tudó; els diumenges i els dijous amb escopeta i ca; els dimarts i els dissabtes només amb cans. La resta de caça s'obrirà dia 10 d'octubre, manco la dels tords que es retardarà fins dia 29 del mateix mes.

Enguany hem tengut un poc de "moguda", perquè hi va haver queixes per la decisió del Consell de Caça d'amollar tan prest. S'ha queixat el pagès perquè li han trepitjat els sembrats i ens queixam els caçadors perquè s'han mort molts conills joves que no tenien edat per esser caçats.

La societat de caçadors d'Algaida, pel nostre compte, retardarem l'obertura dues setmanes i encara hauriem d'haver allargat més el retard,

fins davant Sant Jaume, com els altres anys. És bo per les festes menjar qualche conill.

Diuen que per l'any 2000 la Universitat d'aquí tindrà una vacuna contra la mixomatosi dels conills; curiosament la inocularan a través de les puces; crec que pot esser una gran cosa, perquè fins ara tots els mètodes han fracassat. La caça s'ha degradat molt i jo, si no hagués tengut l'accident de bicicleta, ja no seria caçador. Som l'únic de la família que té aquesta afició i tenc els tres fills en contra.»

Gabriel Garcías Servera "des Molí des Sant"

«Aquesta temporada han amollat un poc prest i crec que han fet bé, perquè llavors els conills agafen el mal i d'aquesta manera n'hem aprofitat qualcun. He sentit dir que hi ha bastants de conills, però poques perdius, sobretot devers Sa Costa.

Jo ja no hi puc anar, les cames m'han tornat molt dolentes. Ja són 74 anys i per Son Pericàs o Sa Costa de Sa Serra, ja fa un parell d'anys que

no hi vaig; ara em va millor per Son Barceló, que és pla.

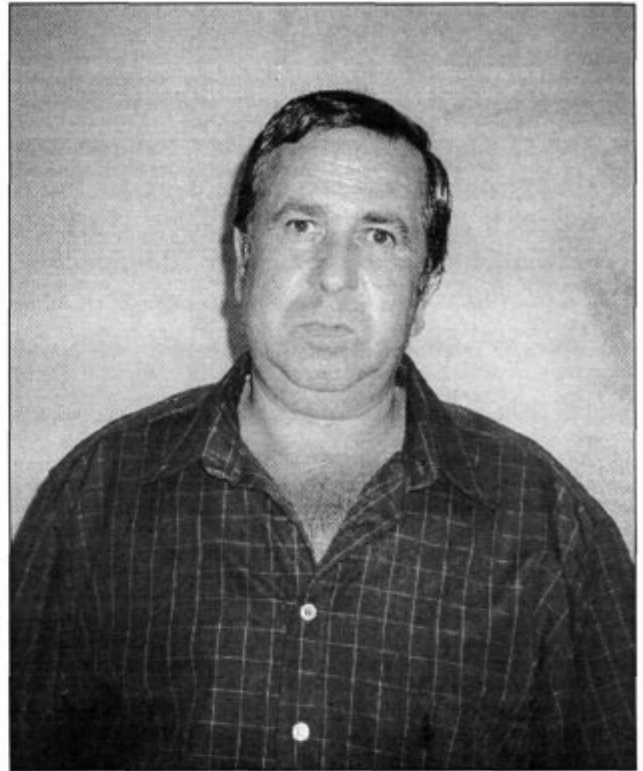
Però tenc dues cusetes que valen un món; diumenge agafaren dos conills cada una. Si parteixes bé és d'un incert que no tenguís sort, però si tens un mal dia tot va malament. Dijous passat, el dematí vaig tirar cinc tirs, i cap conill; l'horabaixa, de quatre tirs, quatre peces. Ara només poden caçar tórtres, guàtleres i conills, però devers dia 20 d'octubre ja podrem caçar perdius i els tords, un poc més envant.»

Miquel Salas Fullana "Saletes"

«L'obertura de la temporada enguany ha estat massa prest perquè els conills eren molt jovenets. Trob que l'haurien de retardar fins dia 15 o 18 de juliol, cosa que també és millor per als foravilers.

La mitja veda que han obert el 15 d'agost està bé, així podem caçar guàtleres i tórtres. En canvi han mudat la caça del tord; abans començava quan arribaven els primers tords, devers Sa Fira; ara hem d'esperar al darrer diumenge d'octubre i crec que estava millor abans.

La caça del conill acabarà el primer diumenge de gener, però crec que podrien tancar 15 dies més prest, com a mínim, perquè pel desembre quasi totes les conilles estan plenes.

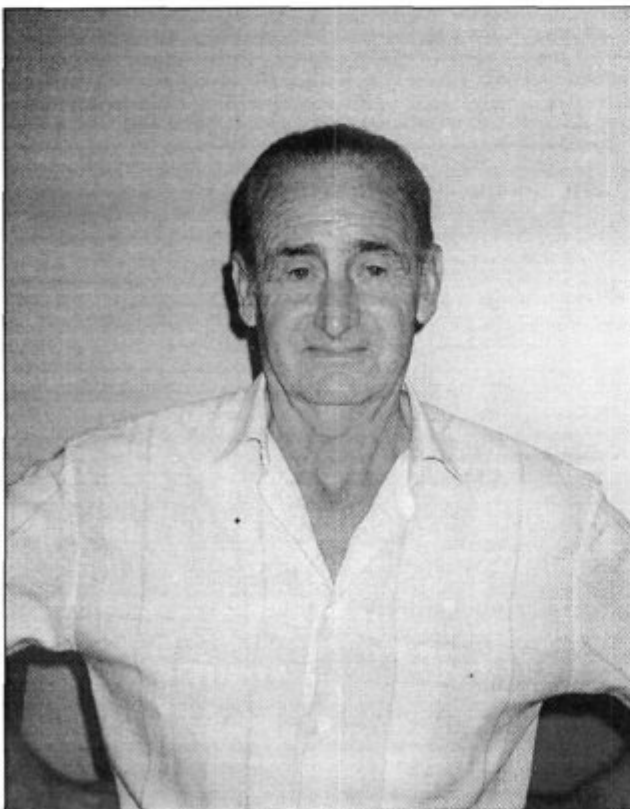
Hi ha queixes perquè els que cacen les perdius amb reclam tenen 15 dies de pròrroga el mes de gener i els altres no hi poden anar. Crec que la caça s'hauria de tancar el mateix dia per a tothom. Si posaven els 15 dies de pròrroga a finals de desembre, aquests perdiuers ja no se sentirien perjudicats.»

Joan Pujol Sastre "d'es Forn"

«La temporada de caça va bé, però al meu veure, amb l'excusa del mal, comença un poc massa prest per als conills. Quan obriren, dins una finca meva sabia dues llogueres amb conills petits; com pots suposar, ni m'hi vaig acostar per no desbaratar les cries.

Altres temps podien caçar cada dia, però trob molt bé que limitin a segons quins dies; amb les llicències que hi ha, en dos dies no hi hauria caça.

Tant el vedat d'Algaida, com la societat de caçadors, he sentit dir que són dels bons que hi ha dins Mallorca. La caça s'ha espanyat un poquet degut als xalets que hi ha per fora vila, és que ni t'hi pots acostar. La meva cacera és a Sa Costa de Sa Serra, hi tenc una finca de devers tres quarterades amb un grapat de clapers. Perquè no s'acabin, cada any hi amoll dues o tres conilles per fer cria.»

NOTES D'ART

EXPOSICIONS

La vida és una imitació de l'art. Setembre és el mes de la vermada perquè els nostres amics **Elisenda Pipió Gelebert** i **Víctor Andreu**, cadascun per camins diferents, han decidit presentar en públic les seves collites artístiques. L'11 de setembre —una data que, per molts motius, convé no oblidar— tenim dues cites.

D'una banda, n'Elisenda presenta la seva col·lecció de ceràmiques a la sala Es Cavallets, ubicada en el número 15 de la Plaça Major de Sa Pobla. Com sempre passa en les seves exposicions, el lloc triat dona indicis, suggeriments sobre el contingut de la mostra. Ho remarca Hèctor Pipió en un paràgraf de la presentació: *«M'agradaria veure l'exposició com un homenatge al món pagès, representat en aquest cas pels homes i les dones del camp de Sa Pobla. És un col·lectiu que atresora uns valors únics, entre altres l'estalvi de recursos i l'amor a la terra i a la gent, que en aquest territori encara té més mèrit, per constituir una illa dins d'una altra illa dominada pels temporals urbanístics que la poden fer sotsobrar»*.

L'exposició romandrà oberta fins dia 27 de setembre. L'horari serà: de dimecres a dissabtes de les 18 a 21 hores, i els diumenges de les 11 a les 14 hores.

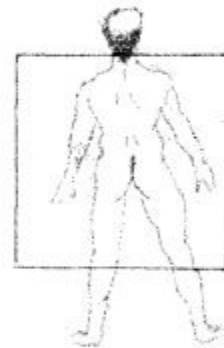
L'altra cita, la tenim al Molí d'en Xina. Allà, en Víctor Andreu, millor dit, un personatge enigmàtic que a vegades es presenta com VAT, dona a conèixer la mostra "Axis o el dia en què l'ase va somriure". Malgrat les aparences, creim que el públic no estarà obligat a adoptar un posat seriós durant la visita de la mostra. A més, si el nom és suggerent —recordem-ho: "Axis o el dia en què l'ase va somriure"—, el cognom li afegeix uns aromes indiscutibles de sensibilitat poètica: "La bruna mirada de na Djn, nua estava en l'estelada nit de Febrer."

La inauguració és també, com ja hem dit, dia 11 de setembre i l'horari d'obertura és de les 19 a les 21.30 h.

ACTIVITATS AL MOLÍ D'EN XINA

Com sempre, que és tant com dir denou anys interromputs de feina, el Molí d'en Xina ha presentat la seva programació d'activitats per al proper curs que ja comença. Entre totes elles, n'hi ha dues de volada singular i majestuosa:

- L'aula de dibuix "Miscere" —miscere vol dir mesclar— té un objectiu únic: meravellar-se, i forma part dels programes d'activitats trimestrals, dins de l'apartat d'Antropologia Cultural. Els objectes d'estudi seran, sobretot, el cos i l'arbre.

- El seminari-taller "Cótula àurea (L'art com a oracle. El saber contemplatiu)" durarà d'octubre a juny i es desenvoluparà sota el lema: "Les formes es manifesten. Ni raó, ni imaginació, ni sentiment".

Però aquests són només els dos vins estrella del celler. Si hi acudiu, al Molí n'hi trobareu molts altres que podran satisfer la vostra set artística: més seminaris-taller, taller de gravat i estampació, taller de procediments pictòrics, taller de ceràmica, taller d'escultura, monogràfics de la Universitat Oberta en col·laboració amb la U.I.B...

A més, el Molí d'en Xina ofereix cinc beques d'ajuda a joves d'entre 18 i 25 anys que vulguin desenvolupar activitats dins el món artístic en general. **M. S.**

COL·LABORACIÓ

SIURELLS DANSAIRES

Si fos més jove m'agradaria fer de dama ... o de cossier ... o de dimoni, per què no?.

Vaig veure per primera vegada els cossiers i la seva dansa fa molts d'anys. Recordo que em semblaren siurells dansaires. Era l'hivern. Jo, encara, no vivia a Algaida i feia poc que havia arribat a l'illa. Va ser una bona companya de feina qui ens va proposar fer aquesta sortida amb els i les alumnes de l'antic Aspace ... no sé quina activitat treballàvem de caire social ... temps feliç, aquell.

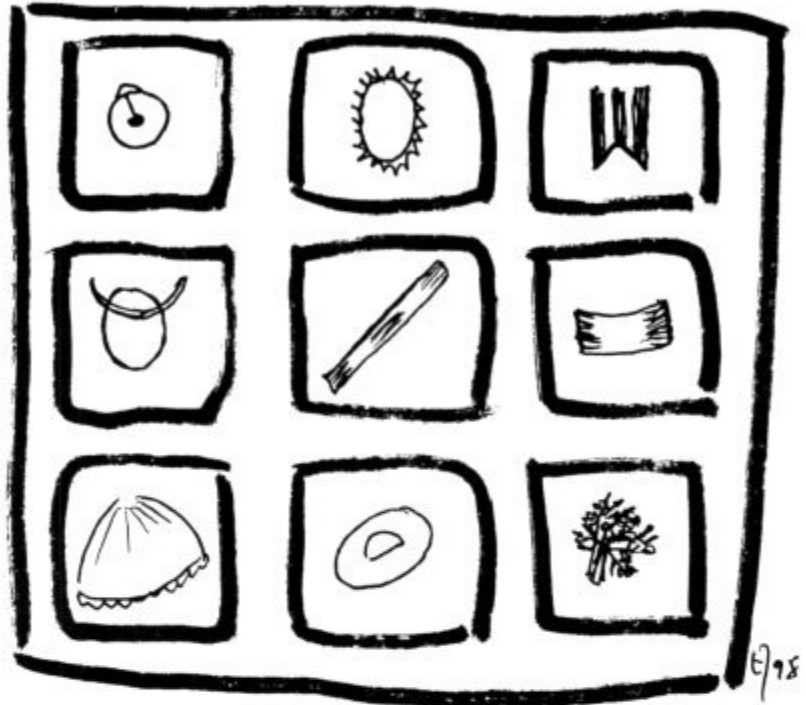
Si fos més jove potser dansaria al ritme del flabiol i el tamborino. Lluiria el vestit blanc, ple de colors i sons de picarols, o suportaria el vestit de sac amb l'atàvica màscara; giraria amb fermesa fent anar la barra per a fer el cercle gran ...

A l'hora de vestir-me coneixeria les hàbils mans de les dones que, amb cura i precisió, cusen, renten i planxen. En definitiva, mantenen viva la roba, els capells, els santets, etc. Elles són part fonamental perquè a les dues festes del meu actual poble, els cossiers puguin lluir, dansar i festejar-nos els ulls a les persones com jo que no som ni dama, ni cossier, ni dimoni.

Com que no sóc tan jove em conformo rebent, amb la gentilesa que l'acompanya, un brotet d'alfabreguera del meu cossier particular.

Felicitats a totes les persones que ho fan possible.

Elisenda, estiu 1998

NOTICIARI

Na Carme Hermoso, i les seves ocarines, i els seus aucells, participaren en la 48a Festa del Càntir, dins la Fira de Ceràmica i Terrissa que cada any se celebra els primers dies d'agost a Argenton (Maresme)

avui: INTRODUCCIÓ

Després que fa uns anys vérem la variada mostra i diferent tipologia dels molins fariners que s'escampen arreu del nostre terme municipal, a partir d'ara i en mesos successius vos parlarem d'aquests enginys per a treure aigua del subsòl, i que tanta importància varen tenir fins fa pocs anys.

L'Arxiduc Lluís Salvador a *Die Balearen* (1872) encara no situa cap molí de vent aiguader al nostre poble; però sabem que aleshores n'hi havia, per exemple: 6 a Andratx, 4 a Campos, 2 a Lluçmajor, 5 a Montuïri i 36 al pla de Ciutat, entre d'altres. Per altra banda, el professor Rosselló Verger va fer l'any 1958 un complet inventari dels molins del pla de Sant Jordi, localitzant-hi fins a 1308 aparells; a Campos n'hi havia 557. Un altre inventari més exhaustiu de l'any 1951, fet per Valdés, ens indica que el 95 % dels molins es concentren a les zones de Palma (1308 aparells), Campos - Santanyí (620) i Muro - Sa Pobla (299), que coincideixen amb les principals zones de reguiu de Mallorca. Aquest inventari de Valdés —recordem-ho, de l'any 1951— situa al nostre poble l'existència de 14 molins, alguns dels quals s'havien muntat per substituir les antigues sínies, de procedència àrab, com veurem al seu moment; d'altres es bastiren sobre pous de nova construcció.

El mecanisme més útil per treure aigua des del temps de l'ocupació àrab fins a finals del segle passat, ha estat la sínia, que, gràcies a la força de les bèsties, extreia el líquid element des d'una

profunditat màxima de 20-25 metres, amb una capacitat de 4 a 5 m³/hora. L'aigua era pujada gràcies a una roda que feia girar el rest, que eren les cordes o les cadenes que envoltaven la roda i a les quals anaven lligats els elements que s'omplien d'aigua, que podien esser cadufos o aglans i arribaven fins al nivell de l'aigua o freàtic. (Fig. 1).

Els primers molins aiguaders eren de fusta i s'anomenaven "de ramell". El molí de Sa Cabana, avui en estat ruïnós, és un exemple d'aquesta

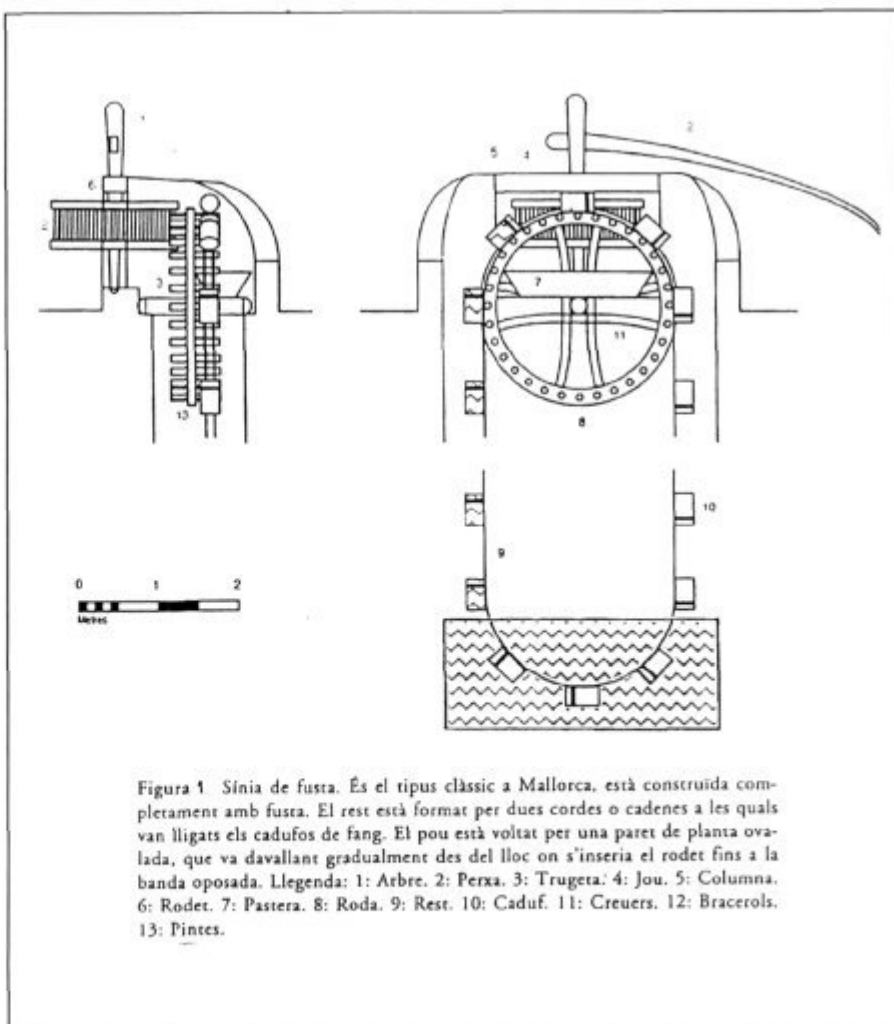

Figura 1 Sínia de fusta. És el tipus clàssic a Mallorca, està construïda completament amb fusta. El rest està format per dues cordes o cadenes a les quals van lligats els cadufos de fang. El pou està voltat per una paret de planta ovalada, que va davallant gradualment des del lloc on s'insereix el rodet fins a la banda oposada. Llegendari: 1: Arbre. 2: Perxa. 3: Trugeta. 4: Jou. 5: Columna. 6: Rodet. 7: Pastera. 8: Roda. 9: Rest. 10: Caduf. 11: Creuers. 12: Bracerols. 13: Pintes.

tipologia de molins. El seu inventor fou mestre Damià Rexach, fill d'un moliner fariner de vent que va néixer al molí d'aquest nom, l'any 1829, de la barriada ciutadana del Molinar. Mestre Damià "dels molins", com el coneixia la gent del pla de Sant Jordi, per aconseguir el seu invent comptà amb l'ajuda de mossèn Rafel Oliver, "Es Capellà màquina", algaidí i també fill del propietari del molí d'En Bosso, que aportà l'idea de posar una cua mòbil al nou molí. A l'enginy d'aquests dos personatges s'hi afegí la del fonedor Joan Oliver "Maneu", que perfeccionà tota la bomba de treure aigua, canonada, pistó, cigonyal i estrella.

El primer molí de ramell s'instal·là, l'any 1855, a la finca de Sa Torreta, vora on hi ha ara les oficines de GESA, just davant el Portitxol. Quaranta-cinc anys més tard, Pere d'Alcàntara Penya deia que dins el terme de Palma ja hi havia 200 molins de ramell.

Devers l'any 1925 s'introduïren a Mallorca alguns molins petits, del tipus cavallet i de major velocitat que els de ramell. Les seves antenes metàl·liques s'adaptaren als nous molins aiguaders

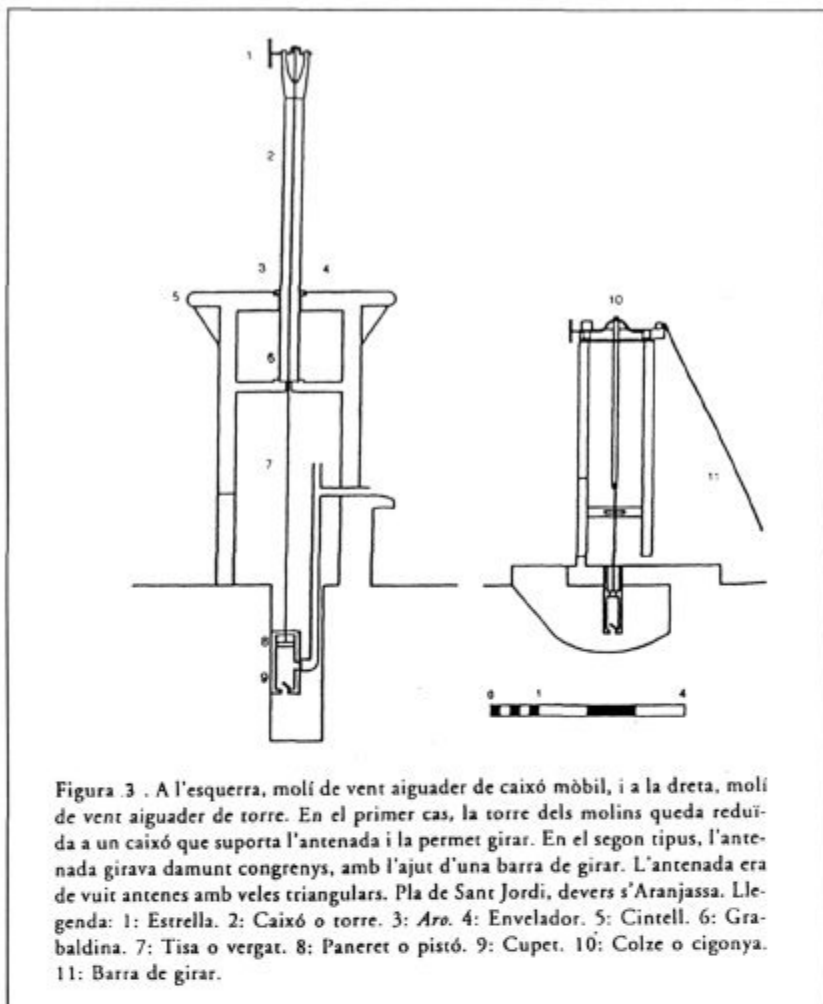

Figura 3. A l'esquerra, molí de vent aiguader de caixó mòbil, i a la dreta, molí de vent aiguader de torre. En el primer cas, la torre dels molins queda reduïda a un caixó que suporta l'antena i la permet girar. En el segon tipus, l'antena girava damunt congruents, amb l'ajut d'una barra de girar. L'antena era de vuit antenes amb veles triangulars. Pla de Sant Jordi, devers s'Aranjassa. Llegendes: 1: Estrella. 2: Caixó o torre. 3: Ara. 4: Envelador. 5: Cintell. 6: Grabaldina. 7: Tisa o vergat. 8: Paneret o pistó. 9: Cupet. 10: Colze o cigonya. 11: Barra de girar.

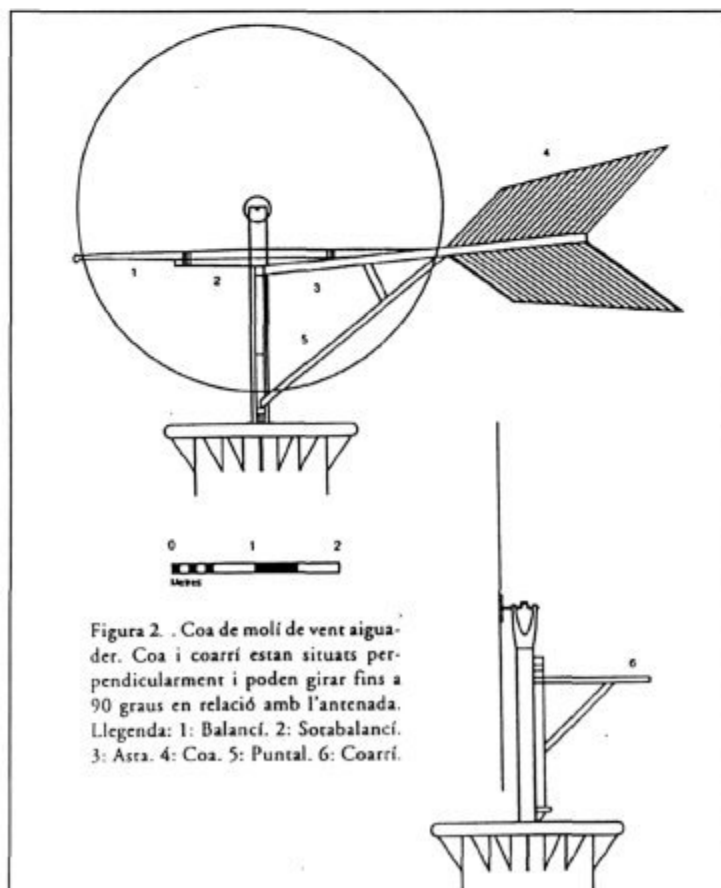

Figura 2. Coa de molí de vent aiguader. Coa i coarri estan situats perpendicularment i poden girar fins a 90 graus en relació amb l'antena. Llegendes: 1: Balanç. 2: Sorabalanç. 3: Asca. 4: Coa. 5: Puntal. 6: Coarri.

que es construïren a partir de l'any 1934; així donaren origen als molins de pales, que són els majoritaris al nostre terme municipal. (Fig. 2 i 3).

A partir dels anys seixanta la introducció massiva dels motors de gas-oil i elèctrics va fer oblidar l'ús dels molins aiguaders de vent i molts esdevingueren pura ruïna. L'abús en l'extracció d'aigua ha provocat, els darrers decennis, la progressiva salinització de l'aigua i l'indeturable descens del nivell freàtic, però això seria tema d'un altre estudi.

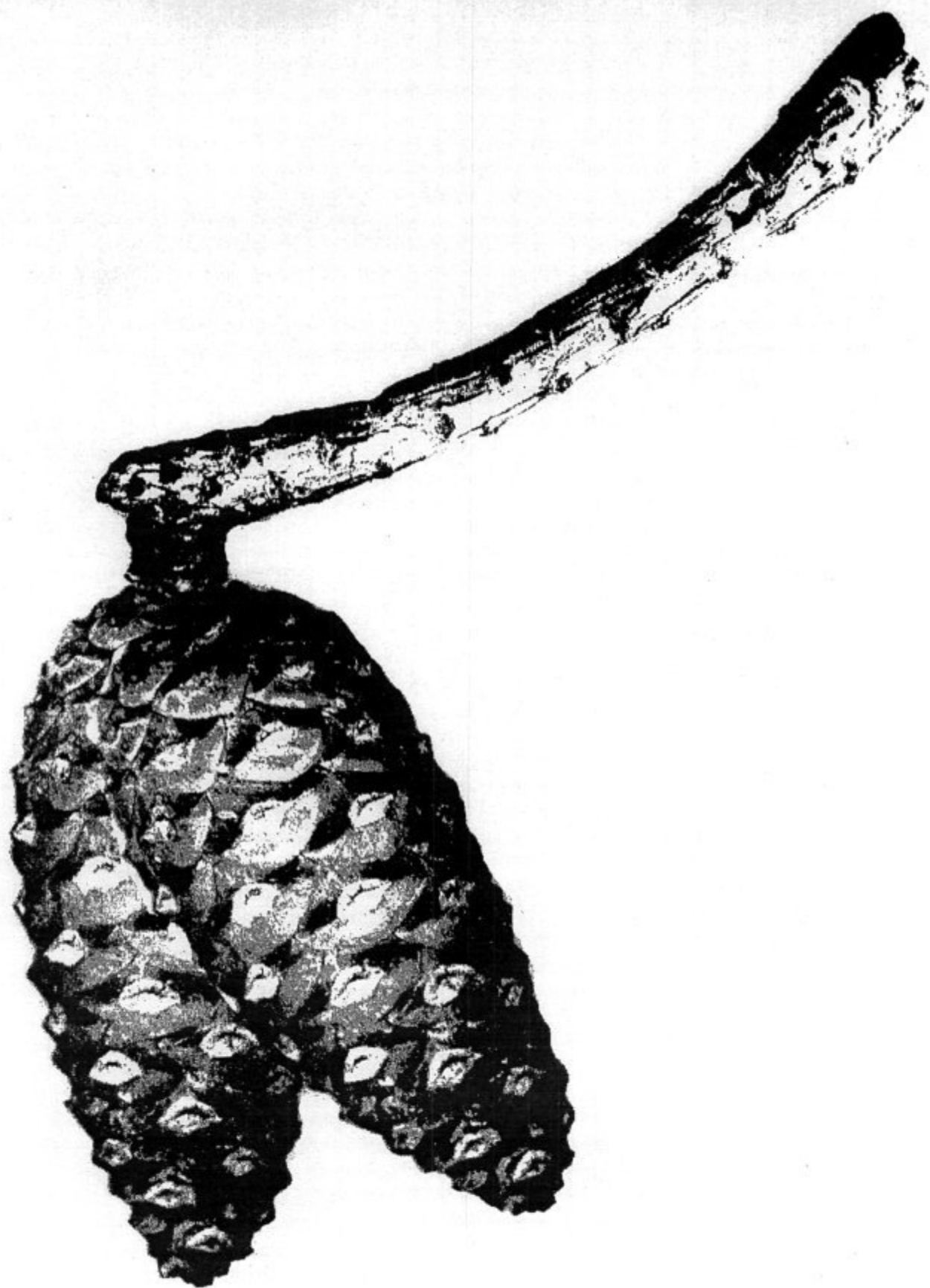
Els anys vuitanta s'experimentà un ressorgiment en la restauració dels molins aiguaders de pales, procés ajudat en part per les subvencions d'alguns organismes autonòmics. A Son Ferriol encara se'n fabriquen alguns de grandària més aviat petita i d'altres amb finalitats ornamentals.

Miquel Fiolet

Bibliografia:

Cañellas, Nicolau S. *L'aigua, el vent, la sang.*

Vidal Ollers, Joan. *Molins de vent i molins de ramell*

natura viva I

AGRUPACIÓ FOTOGRÀFICA D'ALGAIDA

Fotografia de Jaume Llinàs

PINA

L'ESTIU. Els raigs de sol estiuenc torren els rostolls, les herbes i els terrossos. La terra bull, obrint clivells, fent veure bellumes dins els sementers. Ni un alè de vent belluga cap fulla dels ametlers ni les figueres. Són les hores en què la suor brolla per si sola. Les cares morenes, els braços negres dels pagesos ens avisen de la fortor del temps: són les hores en què el sol està més alt repartint a dojo la seva calor. És l'estiu que estén el seu regnat i domini damunt els camps, les plantes, els animals i les gents dels nostres pobles.

INCENDI. Un foc que cremà prop d'una quarterada dins la pleta de son Ribes es va produir devers les cinc de l'horabaixa i va mobilitzar un helicòpter, una avioneta i un camió de bombers; va poder ser controlat i apagat ràpidament gràcies a l'avis de gent de Pina que va veure el fum i també perquè no hi havia pins sinó solament mates i per la rapidesa amb què va arribar l'helicòpter. Creim que no cal recordar que és del tot necessari anar molt alerta a encendre cap tipus de foc.

AIGÜES BRUTES. Tots els propietaris de terrenys ja han rebut les cartes per poder passar les tuberries de les aigües brutes de Pina cap a la depuradora d'Algaida i Montuiri; esperem que l'Ibasan comenci prest aquestes obres i per fi Pina pugui gaudir d'aquest servei que altres pobles ja fa temps que tenen.

NORMES SUBSIDIÀRIES. Al tabló d'anuncis de Can Lluís estan a exposició pública les noves Normes Subsidiàries per Pina; el termini d'al·legacions acaba aproximadament el 25 de setembre. Cal que els pineros s'informin respecte a un tema tan important pel futur del poble.

FESTES DELS SANTS METGES. A l'hora d'ara encara no està enllestit el programa dels actes, però sí que vos podem dir que com els darrers anys està prevista a Can Lluís una exposició de fotografies.

MONGES FRANCISCANES. El passat 15 d'agost es va celebrar el 125è aniversari de la fundació de les monges franciscanes a Pina; per celebrar-ho vingueren monges de totes les parts del món on hi tenen convents.

Els membres de la 3ª Edat donen les gràcies a l'Ajuntament amb aquestes gloses de Tomeu Oliver "Seguí":

Donarem en el Senyor
les gràcies aquest moment
perquè Pina va en augment
amb bona relació;
amb part de sa gent major
tot es poble està content,
i donam l'agraïment
que a Pina ja està present
aquest gran televisor;
i en es Batles dam l'honor

de sa nostra Ajuntament;
dins el bon enteniment
escampen bona llavor
perquè és una gran raó
que Pina vaja cresquent
i per conformar la gent
vos portau de lo millor.

Ara canviï d'escaló
dins es mateix argument:

aquest Vídeo sostenc
que porem anar diguent
que Sa Nostra mos atén
amb bona devoció;
per la Persona Major
és un gran divertiment.
Moltes gràcies Marilén
per la bona atenció.

XESC OLIVER

UNA XERRADETA AMB...

EN BERNAT SASTRE JAUME

En Bernat, conegut a Pina com "l'amo de Can Sastre" i a Algaida com "es Lleter", va néixer a Pina dia 12 de febrer del 1922 i és molt conegut per les feines que feia: recollia la llet, tenia el cafè de Can Sastre, va fer de fuster i encara ara és l'escolà major quan hi ha funeral o missa solemne; a més, durant uns anys tengué un cotxe de servei públic a Pina.

-Com començàreu a fer d'escolà?

-Als 6 anys vaig començar a servir missa amb el tio capellà, Gabriel Sastre, que era un germà del padri de mon pare, i, com que era petit, el tio em canviava el missal d'una part a l'altra de l'altar. El tio havia estat a Sant Nicolau; les estones lliures donava classes particulars i sempre duia una llandereta d'un pam dins la butxaca per pegar si no feien bonda. Vengué a Pina per motius de salut, com a confessor.

-Era pesat això de fer d'escolà?

-M'agradava, però quan tenia uns deu anys i durant cinc anys servia a l'estiu cinc misses els dies feiners; aquests estius hi havia a Pina cinc capellans. Començava a les 5 del matí amb el rector Sebastià Lliteras de Can Tano, a les 6 amb D. Miquel Puigròs, que era el capellà de les monges, al convent; a les 730 amb el tio Gabriel a l'església, a les 8 el capellà de Son Ribes, i a les 9 el capellà de Son Perot al convent. Durant l'hivern només eren tres, no hi havia ni el capellà de Son Ribes ni el de Son Perot. Després de les misses anava a aplegar metles a peu per darrera sa pleta a Son Moll fins posta de sol i em donaven una pesseta cada dia.

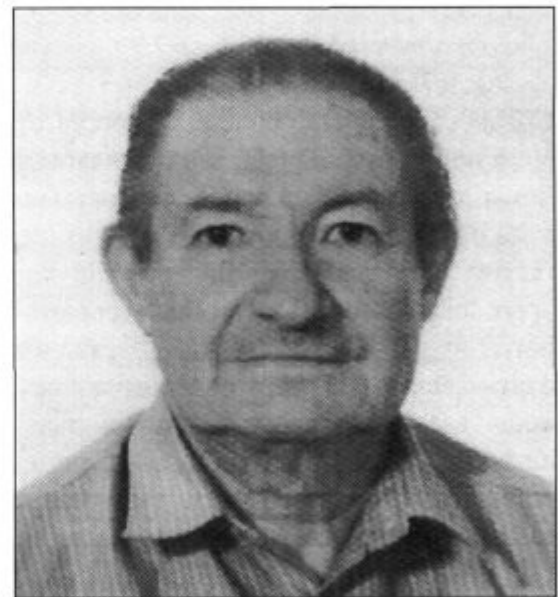
-De gran, com vos féreu escolà major?

-L'any 1956 es retirà es de Ca s'Escolà, que era el que hi feia, i D. Toni Lladó em

digué per ser-ho i vaig acceptar; després, amb D. Jaume, D. Pep i D. Miquel no hi vaig fer perquè em digueren que no em necessitaven: però quan quedàrem sense capellà estable, les monges em vengueren a cercar per tornar-hi fer i vaig reenganxar fins encara ara.

-I com anava això de tocar les campanes?

-Hi ha es repicar, que es fa amb el batall, pegant cops a la campana, que el fèiem a les

processons i a les festes solemnes. Ventar la campana, que és tocar estirant la corda i a vegades li feia donar la volta; d'això en diuen una volta de campana; jo en tocava una amb cada mà i feia aturar la grossa al cap d'alt quedant travada amb un tope que hi havia, mentre la petita sonava deu o més vegades; llavors amb una estirada amollava la grossa i tornava tocar responent a la petita amb un so molt profund i fort; això ho vaig gravar en una cassette. A més hi havia el tocar de mort: dos pics si era una dona i tres per un home. Ara, quan hi ha mort, hi envii sa néta a tocar-les. Per Setmana Santa

tocàvem les massoles, que era una roda de fusta amb uns caixons i unes masses de fusta.

-Tornem a la infància. I l'escola?

-D. Miquel Puigròs m'ensenyà les primeres lletres; després vaig anar un any amb un que li deien Franco i llavors amb en Jara Martínez, que va ser molt bon mestre: es preocupava pels al·lots, tenia interès perquè aprenguessin; si un dia no anaves a escola, el vespre el tenies a ca teva a xerrar amb els pares: si havies anat a ajudar els pares, no passava res, però si havíem anat a cercar nierons, l'endemà ens castigava sense recreo i un toc de regla; vàrem aprendre molt amb ell.

-Com aprenguéreu de fuster?

-Als 17 anys vaig anar durant 3 anys a Costitx cada dia amb bicicleta a aprendre'n. Vaig aprendre a manejar s'aixa, encara ara llevaria un gruix d'un paper de fumar d'una fusta o xaparia una retxa amb s'aixa; es meu mestre s'hi tallava ses ungles. Allà vaig aprendre a fer de fuster "groller": fer carros, barrerons, rodes, mantins d'arada, mànecs d'eines; també hi vaig conèixer la meva dona. Llavors vaig anar 2 anys a Inca a aprendre de fuster "primater": fer portes, persianes, vidrieres. El meu padrí feia de fuster "grosser" i mon pare a estones també, perquè també feia de pagès; jo els ajudava i feia les feines de "primater"; record que el padrí feia els baguls dels morts i els forràvem de tela negra per defora. Els mobles per casar-me els me vaig fer jo.

-Quan posàreu el cafè?

-Devers l'any 1950. Feia dos anys que era casat i en Gori Boet tenia el cafè Europa a Palma; es va retirar i em va oferir els ormetjos; en parlàrem amb sa dona i ella en va esser; ella se'n cuidava de dia i jo quedava els vespres i tancava el cafè. Record que en Macià des Molí a vegades tocava la trompeta i jo l'acompanyava fent el tambor pegant cops a la fusta del tasser i els platets amb la tapadora d'una olla

damunt el tasser i així alegràvem un poc la vetlada. Ara el duen la meva filla i el gendre.

-I de lleter, quan vàreu començar?

-L'any 1952 vaig començar duguent 4 litres de llet a Algaida per una fàbrica de fer formatge de Llucmajor, que després va quebrar. Després passàrem a s'Ilma, sa llet augmentava i vaig comprar una moto Iresa amb un remolquet a darrera; més tard, amb una "Villeres" recollia uns 200 litres diaris; després un camionet i llavors una DKW; a Pina recollia uns 1000 litres i quan vaig passar a recollir també la d'Algaida el total era d'uns 2200 litres; finalment vaig comprar un Avia fins que em vaig jubilar.

Cada any a l'estiu fèiem una excursió a vorera de mar amb els lleters; uns duien el dinar, però un grup comanàvem una paella; record que una que fou molt bona va ser quan anàrem a Cala Agulla, al restaurant "El gallo de Morón"; sa primera que férem va ser a Sant Telm; també anàrem a Formentor. Sa meva dona també organitzava una excursió per les dones dels lleters.

-També tenguéreu un cotxe de servei públic.

-Sí, vaig posar un Seat 1400 negre; a Pina aleshores només hi havia 2 o 3 cotxes particulars. Vaig donar servei al poble. Record un parell d'urgències i parteres que vaig dur a ses clíniques. Ara encara vaig a cercar a la farmàcia d'Algaida les medicines que les monges em diuen.

Amb l'amo'n Bernat xerràrem de moltes més coses, però és hora d'acabar la xerradeta amb aquest home tan polifacètic. Els dematins, lleter; els horabaixes, fuster; els vespres, cafeter; les festes, escolà; a estones, xofer. Un home popular dins el poble: li desitjam que pugui seguir fent d'escolà per molts d'anys.

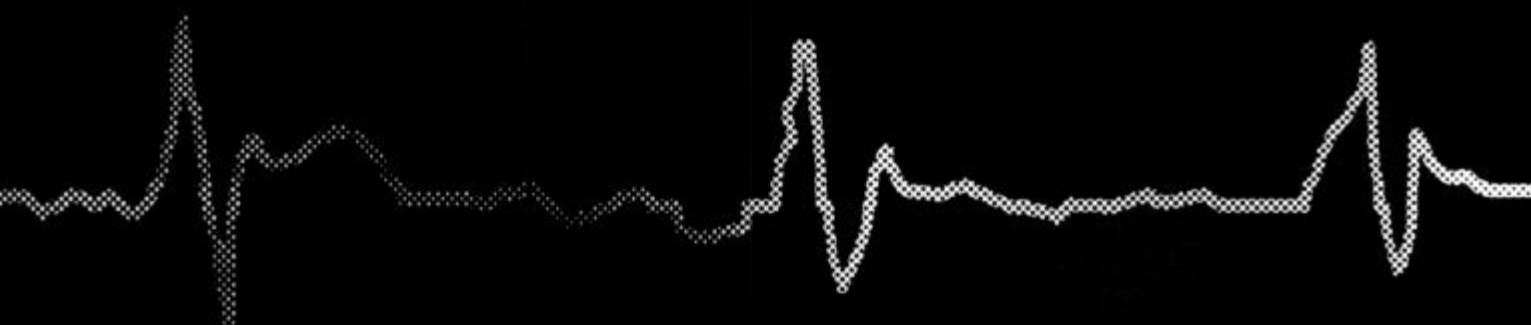
XESC OLIVER

NIVELL D'ACTIVITAT CEREBRAL

JUGANT AMB VIDEOJOC

LLEGINT

Mantén el cervell en forma.

Llegeix

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Educació, Cultura i Esports

ESPORTS

FUTBOL

De cara a aquesta temporada futbolística 98-99 que comença el primer diumenge de setembre, pel que fa a 1ª Regional continua la mateixa directiva amb poques modificacions; hi ha alternança en la presidència ja que en Xesc Antich dona pas a en Xesc Ramis que passa a president i en Xesc Móra a vicepresident.

La directiva per aquesta temporada queda així:

President: Xesc Ramis
Vicepres.: Xesc Antich
 Joan Mut
Tresorer: Biel Bibiloni
Comptador: Guillem Vanrell
Vocals: Pere Roca
 Jaume Balaguer
 Joan Garcias
 Guillem Fiol
 Tomeu Gomila
 Joan Trobat
 Lleonard Fullana

L'equip de 1ª Regional ha fet una irregular pretemporada; la manca d'interès dels jugadors del poble per seguir jugant, la recerca d'efectius i unes quantes baixes plantegen interrogants en quant al potencial esportiu de l'equip.

Equip que estarà dirigit p'en Sebastià Feliu que du endavant una gran feina, no solament de preparació esportiva sinó també de

cercar jugadors per l'equip. Juvenils

Segons sembla, l'equip de juvenils compta enguany amb un gran potencial tant en qualitat com en quantitat. Els partits de pretemporada han deixat molt bona impressió.

En Mateu Capellà entrenarà l'equip.

La resta d'equips han començat la seva preparació de cara a la temporada encara que l'inici de les seves respectives lligues no és fins dins el mes d'octubre.

El C. E. Algaida, com fa un parell d'anys, ha inscrit els següents equips:

1ª Regional. Entr. Sebastià Feliu

Juvenils (3ª Reg.) Mateu Capellà

Cadets (2ª Reg.) Paco Barceló

Infantils (2ª Reg.) Sebastià Vega i Joan Riera

Alevins (2ª Reg.) Mateu Llull

Benjamins F7 Miquel Sastre

Benjamins F8 Rafel Oliver
Fèmines Andrés "Capelo"

No cal dir que l'esforç del club per dur a terme totes les competicions requereix l'ajuda de tots els aficionats; per això, es fa una crida a tota l'afició perquè retiri el seu carnet a fi de poder cobrir el pressupost.

**EL C. E. ALGAIDA
 ÉS DE TOTS**

FES-TE SOCI

Els partits de 1ª Regional que es faran al camp d'Es Porrassar durant la primera volta de la lliga són:

13-09-98 *Algaida-Collerenc*
 20-09-98 *Algaida-Porto Cristo*
 04-10-98 *Algaida-Murer*
 18-10-98 *Algaida-Xilvar*
 01-11-98 *Algaida-Pla de Na Tesa*
 15-11-98 *Algaida-Porreres*
 29-11-98 *Algaida-Bad. Cala Millor*
 13-12-98 *Algaida-Artà*
 10-01-99 *Algaida-Port de Pollença*

Vos recordam que tots els nins i nines interessats en la pràctica del futbol es poden dirigir qualsevol dia al camp municipal d'Es Porrassar. A partir de 8 anys poden practicar l'esport federat a diferents categories.

Animau-vos.

Veterans

Els veterans un any més estan inscrits al campionat d'empreses i enguany es trobaran amb un grup molt difícil.

En Joan Cañellas, en Joan Fiol i en Josep Oliver han agafat les riendes de l'equip i esperam que amb

la col.laboració de tots serà un èxit la temporada que comença el primer dissabte de setembre.

JOAN TROBAT

ESCACS

Es va disputar el torneig d'escacs "Fires i Festes" a la ciutat de Manacor.

El torneig es dividí en dues categories. La primera formada pels jugadors que figuren al ranking ELO va comptar amb 12 participants. El representant del Club d'Escacs Algaida Toni Ripoll obtingué la 5ª posició.

Però la gran alegria pels escaquistes algaidins es donava a la categoria per a jugadors sense ELO: 25 participants i gran victòria per a un jove algaidí. En Joan Crespi (14 anys)

sorprenia els aficionats manacorins aconseguint el triomf de forma contundent i jugant qualche partida molt brillant. Només va cedir unes taules i guanyà la resta de partides.

Enhorabona, Joan! Esperam que aquesta victòria animi qualche jove algaidí a la pràctica dels escacs.

En Joan Vanrell obtenia la 6ª posició dins la mateixa categoria.

JAUME JUAN BONNÍN

GLOSES

Tenim es passeig dels oms,
llavors es de ses xicarandes,
ses padrines fan bufandes
per posar en els infantons.

En es carrer de Sa Tanqueta
bancs hi haurien de posar,
ses dones que fan randeta
hi anirien a descansar.

Allà se discutirà
mirant qui va i qui ve
a devora ses escoles
a s'ombra d'un lladoner.

*Bulllem ses rels de gram
en tenir mal de ventrada,
cama-roja apreciada
mos servies d'ensalada,
no hi havia enciam.*

*Vos volia presentar
comes-rotges i culissos,
un temps ne fèiem pastissos
perquè no teniem pa.*

MARIA AMENGUAL "Merris"

PLUVIÒMETRE

Ja sabem que els mesos d'estiu són de poques precipitacions, però així i tot no és freqüent trobar-se amb un mes com el passat juliol amb 0'00 litres de pluja.

I el mes d'agost (fins dia 29) s'havien recollit 9'1 litres, també poca cosa. El mes pròxim ja vos podrem dir quin haurà estat el resultat de l'any agrícola que probablement serà el d'un any normal pel que fa a pluges a Algaida.

Solucions als Mots Encreuats:

Horizontals: 1. Monomanies. 2. Apotecaria. 3. Nivi.Abans. 4. Iperita. E. 5. Fat.Rabosa. 6. Eral. R.R.S. 7. S. tIA. A. AB. 8. Ta. Odoraré. 9. Apegalosos. 10. Rasadora.T

Verticals: 1. Manifestar. 2. Opípar. APA. 3. Novetat. És. 4. otiR. Lloga. 5. Me. Ir. adaD. 6. Acatar. Olo. 7. Nabab. Aror. 8. Ira. Or. Asa. 9. Eines. arO. 10. SAS. Asbest.

I LA LLUM, QUI L'ENCENDRÀ?

A dins Mallorca es provà
un molt famós Pla Mirall;
es miraren amb detall
es duros que s'hi gastà;
bastants se'n aprofità
per tenir grossa amistat,
a s'alcaldia atracat
va usar i usará.

Cap benefici ha aportat
a nostro poble algaidi
els molts milions gastar-s'hi,
qualcun no ha sortit sortat;
això sempre ha usat
perjudicant nostro poble:
d'arreglar lo que importa,
això se té descuidat.

N'és una necessitat
de primer ordre es pot dir
una sortida dar-li
en es trànsit extremat;
un carrer se té empleat
de cinc metres d'eixamplada,
té pujada i baixada
i acera a un costat.

Camions de tonelatge
només un ne pot passar,
els demés han d'esperar
formant sa fila molt llarga;

no se li veu cap vantatge
que se pugui arreglar;
d'això molt se'n sol parlar,
és assumpte de gran Batle.

Se van gastant els milions
a dins sa Casa des Poble
per fer reforma molt grossa
de mandos anteriors;
es govern pren ses messions
en molta gent col.locar,
qui es viatge durà
patents i contribucions.

Es nostro poble algaidi
n'és ell molt desgraciat,
sa tan grossa quantitat
de cotxes en passar-hi;
el veí ha de sofrir
per no donar solució,
hem mester un director
que toqui es violí.

Des que Algaida se fundà,
que fa ja molts de cents
d'anys,
pels mateixos carreranyes
hi ha hagut que passar;
pes Colomer se va entrar,
per Sant Joan passaran,
a Sa Plaça arribaran
per s'eixamplada trobar.

Sa tracció animal hi havia,
els anys trenta va existir,
cavall i mul someri
per treball s'emplearia;
cap desgràcia succeïa
amb seva velocitat,
tothom 'nava acompassat
amb seva parsimonia.

Mos vendran ses eleccions
i els polítics prometran,
tots assumptes resoldran,
a tot daran solucions,
si ne féssim reflexions
dels molts batles que hi ha
hagut
cap d'ells manya a tengut
de fer un desviacional.

Ja veurem el qui serà
farà promesa complida
que donarà sa sortida
pels grans atascos llevar;
si no se pot atracar
a s'element de ciutat
durem es joc foradat
i cap sastre el sargirà.

CLIMENT GARAU
SALVÀ

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Jaume Bauzá Sansó. Va morir dia 19 d'agost a l'edat de 59 anys.

NAIXEMENTS

Miquel Janer Mudoy, fill de Pedro i Margalida Jerònia. Va néixer dia 4 de juliol.

Pau i Xavier Capellà Ballester, fills de Joan i Joana Maria. Varen néixer dia 24 de juliol.

Antònia Paula Tomàs Perelló, filla de Miquel i Jerònia. Nasqué dia 27 de juliol.

Marc Bonnín Sogorb, fill de Miquel Joan i Teresa. Va néixer dia 1 d'agost.

flosa

EN GUILLEM BESSONET FA 50 ANYS

És fill d'en Tomeu Muro
i Catalina Raconada;
nasqué de triple bessonada,
en temps del llum de carburo,
quan no-res valia un duro;
però d'això, vatua d'ell,
fa cinquanta anys, bergantell.
Dir el nom ja està permès,
encara no sabeu qui és?
... en Guillem Fullana i Vanrell !!

Avui a Gràcia hem pujat
guardant secret del sopar,
no fos cosa que el xerrar,
pels colzes fos massa pecat;
la dona l'ha organitzat,
d'amagat del seu homenet;
fa temps li robà el coret.
Tots dos mereixen un visca,
salut... Maria Francisca,
Molts anys... Guillem Bessonet !!

Si pensau que aquest rollet,
és cosa d'en Llorenç Móra;
vos heu errat de penyora;
l'ha mal parit ... en Fiolet.

LURDES DE SON PEROT DE PINA

A Pina hi ha un lloquet
que hi té una roqueta
i a dedins un foradet
hi ha la Puríssimeta.

És un trosset escollit
de pins, mates i alzines,
penyes, ullastres i un pou
d'aigo que fa meravelles.

De Lurdes va dur un brotet
d'un roser sempre florit
i aquell capellà digué:
Mai més Pina estarà trist.

Tapada d'una eura verda
està aquella roqueta
i a dins sa petita encletxa
està la Puríssimeta.

Aquell roseret florit
qui està davall sa roqueta
somriu amb un semblant trist
la humil Puríssimeta.

Quan es seu enderredor
era una gran catedral
es sol casi no hi tocava
perquè gelós la guardava
una Verge celestial.

Perquè glòria era anar
a descansar una estoneta,
resar una Salve a Maria
i beure aigo a sa fonteta.

Ara tot és diferent,
en lloc de flors hi ha ortigues
i ses penyes, antes verdes,
ara seques i musties.

Son Perot, quant has perdut!
Ni es camí has arreglat
i es qui vol arribar-hi
de bàcul ha d'anar armat.

MARIA JORDÀ

INFORMÀTICA I TECNOLOGIA

TELFÓNICA DE ESPAÑA, S.A. Tarifes abusives

Aquest mes d'Agost, l'única empresa que actualment dona servei a les cridades d'àrea metropolitana ha pujat considerablement la tarifa. Aquest augment ha repercutit directament als usuaris de Internet, ja que per connectar els nostres ordinadors, utilitzam Infovia (055), que cridem d'allà on cridem sempre ens cobren la tarifa metropolitana. El problema ha vingut en el tipus de pujada, que s'ha fet a mida dels Internautes. El sistema que es segueix és el següent:

	ABANS	ARA	ABONAMENT
5 min	19,8 ptes.	25,5 ptes.	25,5 ptes.
5 min (n)	19,8 ptes.	17,7 ptes.	*
30 min	72,7 ptes.	156,5 ptes.	125,1 ptes.
30 min (n)	60 ptes.	65,2 ptes.	*
1 hora	138,9 ptes.	313,8 ptes.	235,2 ptes.
1 hora (n)	105,8 ptes.	122,3 ptes.	*
2 hores	271,1 ptes.	628,4 ptes.	455,4 ptes.
2 hores (n)	205,0 ptes.	236,4 ptes.	*

*n.- horari nocturn - * no hi ha descompte en tarifa nocturna

[Taula extreta d'*El Mondo / Diario del Navegante*]

L'augment de tarifes es veurà condicionat pel temps de connexió. A més temps connectat/xerrant, més valdran els passos. Les cridades que no superen els 3 minuts, no tenen increment de cost, però les superiors a aquest temps, sofreixen un increment tal que una hora seria la suma de 160 seg. + 3440 seg. (58 minuts), aleshores tendria un cost de 11.4 ptes + 4.52 * 58 min. = 274 ptes (+ IVA) que dona un total de 317 ptes/hora. (en front de les poc més de 150 ptes/hora que es pagava fa poc).

Per no implantar un augment tant pronunciat, s'ha intentat reduir amb el pagament d'una quantitat (250 ptes.), semblant a les tarifes planes de Internet. En el cas de pagar aquesta quantitat, l'usuari tindrà una reducció de tarifes respecte a les noves.

Els internautes estan intentant fer pressió a Timofónica (perdò, Telefónica). S'ha impulsat una *vaga*, que conta amb una sèrie de mesures tant a nivell d'usuari de Internet com dels que no ho són.

RELACIÓ DE MESURES PROPOSADES

Dia 1/9/98, Desconnexió del contestador automàtic de telefònica.

Dia 1/9/98, Constestació als folletins que venen amb la factura.

Dia 3/9/98, VAGA de no connexió a Infovia ni Internet.

Dia 3/9/98, VAGA de planes web caigudes.

Dia 3/9/98, Tancament del canal IRC Hispà.

Dia 11/9/98, Campanya de protesta als 900

Dia 12/9/98, 2a campanya de protesta als 900.

Dia 13/9/98, 3a campanya de protesta als 900.

Dia 18/9/98, Campanya de protesta als 900 governamentals.

Dia 19/9/98, Emissió de PINGs per saturar els servidors.

Dia 20/9/98, Campanya d'emissió massiva de FAXs.

Dia 25/9/98, Campanya de protesta amb e-mails. (Telefónica, Mins. Foment, Retevisión)

Dia 26/9/98, 2a Campanya de protesta amb e-mails. (de Diputats del Congrés)

Dia 27/9/98, 3a Campanya de protesta amb e-mails. (Organismes Oficials)

LLOCS INTERNET RELACIONATS

<http://www.lanzadera.com/lahuelga>

<http://vilaweb.com/informatica/index.html>

Xarxa IRC: HISPANO-IRC (port 6667)

canal #la_huelga

irc.jet.es

irc.parser.es

irc.arrakis.es

irc.encomix.es

irc.zoom.es

irc.redestb.es

Guillem Vanrell
gvanrell@lander.es
gvanrell@hotmail.com

PASSATEMPS

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3					■					
4								■		■
5				■						
6					■		■		■	
7		■				■		■		
8			■							
9										
10										■

S	C	N	A	R	C	A	L	V
P	A	V	R	E	M	E	L	V
E	S	M	I	O	O	A	T	E
I	S	D	E	E	L	Q	R	R
X	A	L	S	N	O	U	S	G
O	L	T	R	A	A	A	L	E
S	A	G	I	T	A	R	I	L
E	N	G	U	A	E	I	L	M
E	O	I	P	R	O	C	S	E
U	P	O	B	L	E	I	J	O
N	R	O	C	I	R	P	A	C

Horitzontals: 1. Obsessions, alienacions. 2. Farmàcia. 3. Blanc, lletós. En un temps anterior. 4. Compost sulfurat emprat com a gas de guerra. La més sorda. 5. Insípid. Guineu. 6. Lloc de moltes eres. Odiada pels francesos. El mateix. Doble revolt. 7. Sofre. Capgirat, potencial jugador de bàsquet. La primera. Les dues primeres. 8. Tàntal. Oloraré, flairaré. 9. Enganxosos, viscosos. 10. Tros de fusta per rasar les mesures de gra. Doble escaire.

Verticals: 1. Revelar, exposar. 2. Abundant, esplèndid. Associació només de pares. 3. Raresa, originalitat. Existeix. 4. Al revés, malnom d'Algaida. Cedeix a canvi d'un preu. 5. Forma pronominal. Iridi. Notícia, informe (al revés). 6. Obeir les ordres. Comença a olorar. 7. Potentat, multimilionari. La maror a perdut el cap. 8. Còlera irlandesa. La quimera de Chaplin. Sufix que designa els enzims. 9. Objectes manuals. Al revés, resa gairebé una hora. 10. Sa Altesa Sereníssima. Amiant de serpentina.

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 25.

SOPA DE LLETRES

Localitzau el nom de 10 signes del zodíac. Amb les lletres que sobren llegireu uns versos de Salvador Espriu.

A	A	C	O	R	R	E	G	G
L	I	T	R	I	A	U	R	G
T	M	A	I	E	N	E	T	C
E	A	T	A	U	S	R	A	O
R	L	U	I	C	L	A	D	N
C	L	P	A	I	X	L	A	F
A	A	S	O	E	S	L	F	L
T	R	I	F	U	L	G	A	I
A	A	D	C	U	L	T	G	C
U	B	R	C	O	M	B	A	T
A	A	S	S	U	T	A	B	E

Una vegada eliminats els 10 sinònims de *brega* es pot llegir: " Corregir i augmentar: i això és la cultura " (Joan Fuster)

(UNA XERRADETA... continuació)

- Tornant a les fotos, una cosa que sorprèn és veure el que has estat capaç de crear sense l'ajuda de les noves tecnologies.

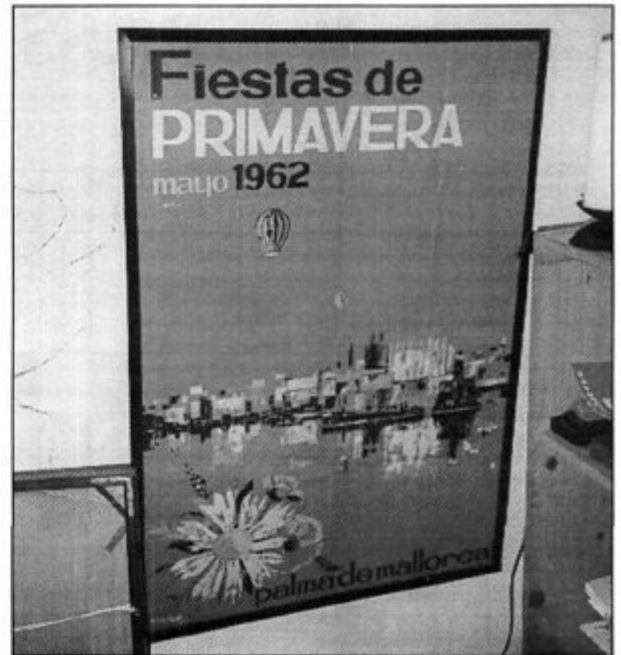
- Ordinadors? No els vull utilitzar per fer aquesta feina, la deshumanitzen. ¿Veis aquesta foto? [En Paco ens fa fixar en una de les imatges més impactants: un pit d'una dona es transforma en un calaix] Això, amb un ordinador no ho fas, no amb aquesta dolçor; la màquina li donaria violència. Aquesta imatge es va publicar en temps de Franco, no m'explic com va passar la censura. No dic que haguem de menysprear la tecnologia; l'hem de conèixer. Ara mateix acab de muntar les pàgines web de la Cooperativa Agrícola de Sa Pobla, conjuntament amb un enginyer de telecomunicacions i un informàtic. Cada professional ha de jugar el seu paper; jo m'he encarregat dels aspectes creatius de la informació.

D'anècdotes produïdes durant el procés de realització de les fotos, en puc contar moltes. Quasi tota aquesta composició [ens mostra la fotografia que tanca el catàleg de l'exposició] és presa directament a l'atalaia de Ses Ànimes de Banyalbufar. Per poder fotografiar els 300 ciris encesos, vàrem haver d'informar-nos que aquell dia —record que era la nit d'un 25 d'agost— les previsions meteorològiques no donassin vent. L'efecte dels llums impressionava tant que el batle del poble, que era per allà pescant calamars, ens va enviar la Guàrdia Civil pensant-se que la torre es pegava foc...

Aquesta olivera [ara parla de la foto del cartell que anuncia l'exposició, una imatge que s'ha de veure, no es pot explicar] es troba a Escorca, davant l'ermita. El gall és de llavor i el vaig comprar a Algaida, ja no record a qui. Després, ens el menjàrem torrat. El fotògraf era en Xavier Miserachs, un gran amic meu, que ha mort recentment, només fa 15 dies. Però al final ha vist reconeguda la seva tasca, perquè la Generalitat va concedir-li la Creu de Sant Jordi. Aquí, és una altra cosa; no hi ha un reconeixement per la tasca cultural ni artística.

- ¿Com sorgeixen aquestes idees tan innovadores de les fotos?

- Fent feina, molta feina. No he presumit mai del que he fet, perquè el consider el resultat normal d'una persona a qui li agrada molt el que fa. Teniu en compte que l'any 62 vaig deixar el meu treball d'apoderat al Banc de Bilbao, allò que se'n diu un sou segur, per dedicar-me a aquesta feina que requereix molt d'ofici, molta sinceritat amb un mateix, perquè no pots transmetre sensacions falses.

Deu ser per això que he viscut a Algaida aïllat totalment. A qui podia explicar el que feia jo? No he tengut una vida integrada dins el poble, i cada vegada que he provat d'integrar-me, he rebut una potada al cul, com en el tema de la propietat de les fotos que ja vos he explicat.

L'obra que tenc al Casal Pere Capellà, no hi ha hagut manera que quedàs col·locada així com tocava. L'escultura es titula "Paisatge dins el cel". Em preocupa que els vells sempre mirin en terra; jo els volia donar una il·lusió nova perquè mirassin cap al cel. Però, per això, l'obra havia d'estar penjada, perquè en deixar passar la llum, projectàs tot un món de colors com si fos un vitrall. Res a fer; fins i tot vaig oferir pagar de la meua butxaca les despeses perquè l'obra quedàs al seu lloc...

- De la teva infància a Algaida, què recordes?

- Vaig venir a Algaida el mes de maig de l'any 36, tenia 6 anys. La primera imatge que vaig veure en baixar del tren va ser el níspere que hi havia a l'estació; aquí vaig descobrir els níspers. També record el color gris de la camiona que duia els viatgers de l'estació fins a davant de Can Fullana. I els renous, llavors els renous eren més presents que ara. Encara sent el tup-tup de les màquines de Sa Farinera quan feien l'electricitat. Fins i tot he conegut un pastor de Son Alegre que tocava el flabiol.

- I ara...

- Ara reformen Sa Plaça i no ho fa qui ho ha de fer, que és un arquitecte urbanista. Qui fa cases no pot fer places. Els metges, ¿no respecten la seva especialitat? Idò, els arquitectes també. Sa Plaça no caurà, supòs, però em sembla estèticament fatal.

Aquí tenim el mal costum que, quan reformam una cosa, destruïm tot l'anterior. No conservam res; és realment horrorós. I hem de conservar la memòria. Fins i tot som partidari de no destruir les estàtues de Franco, per molt antifranquista que jo sigui.

- De la teva formació, què ens dius?

- Vaig fer el batxillerat amb els jesuïtes i estudiar Ciències de la Comunicació a la Universitat de Barcelona. Professionalment, hi vaig partir, cap a Barcelona l'any 62, després que un any abans hagués guanyat el concurs de cartells de *las Férias y Fiestas de Primavera* de Palma de l'any 61. El batle, en Massanet, em donà un sobre amb 30.000 pessetes de l'època, una fortuna, que vaig gastar per Eivissa... A la mateixa festa del premi, hi participà en Timoner, el ciclista.

- Però tu sempre del Barça...

- Sempre! Quan era jove, robava tres sobrassades a mumare i cap a Barcelona a veure el Barça. Anàvem a la coberta del vaixell. Després venia les sobrassades al bar Balears del carrer Unió de Barcelona, i així tenia doblers per pagar el viatge. Solíem acabar a El Molino; aleshores l'entrada costava 6 pessetes, amb consumició de xampany inclosa, que després resultava ésser gaseosa.

- La creativitat exigeix fer locades.

- Per fer aquesta feina has d'estar una mica sonat. La casa comercial no em va entendre mai, però com que l'obra resultava bé i tenia ressò, em varen deixar fer sempre el que volia. M'agrada sobretot ésser honest amb mi mateix; em puc equivocar perquè som humà, però l'honestedat no es pot perdre

mai. Mirau, fa un grapat d'anys em convidaren a fer el cartell de la fira d'Algaida. Els vaig contestar que de cap manera volia fer un sol cartell; el que jo volia era fer els cartells de totes les activitats culturals que organitzàs l'Ajuntament durant un any. A canvi, els originals passaven a ser propietat del poble. Si l'any següent feien el mateix amb un altre artista, amb el temps s'anava fent un fons artístic i cultural ben interessant. Així ho acordàrem; al tercer acte, ja no es recordaren del pacte i els meus originals encara són aquí, a ca meva; sembla que no els interessin gens...

Una altra cosa que no m'agrada d'Algaida és que no pots discrepar de ningú. Si així ho fas, et deixen de saludar. I jo em demano: ¿hi ha res més guapo que una discrepància ben duita, ben entesa? Idò no; fora saludar.

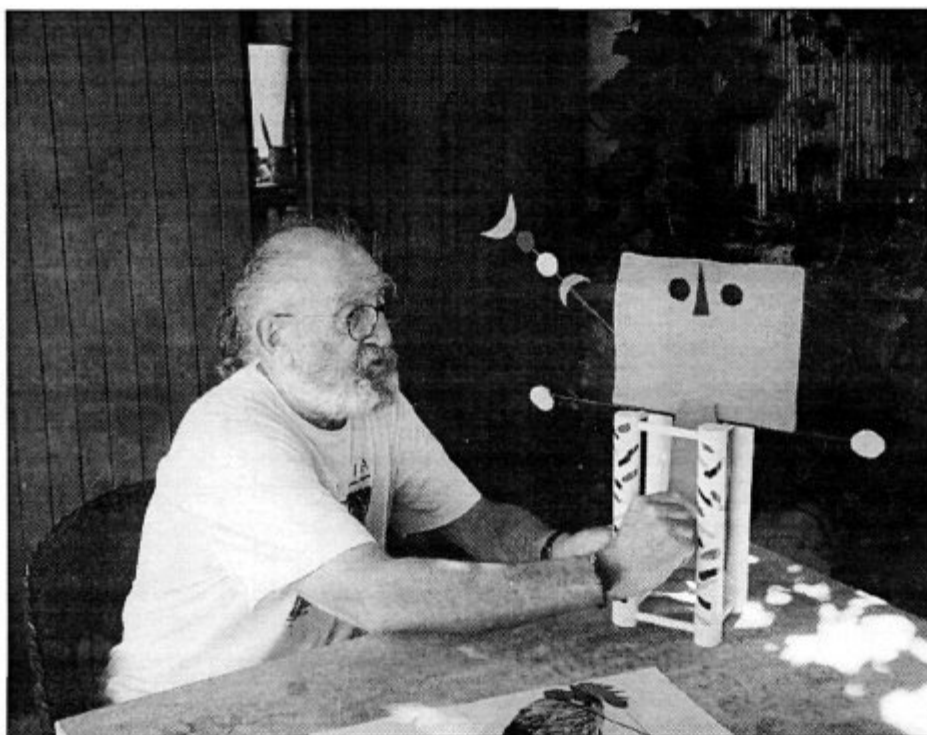
- Projectes no te'n falten.

- Aquí teniu la carta de l'Ajuntament de Palma en què em convida a participar en el seu projecte escultòric amb motiu de la celebració de la Universiada l'estiu de 1999. Tenc la satisfacció d'haver estat un dels 22 artistes seleccionats. El meu projecte va ser aprovat ahir; aquesta és la seva maqueta: una escultura de 4 metres d'altura, s'anomena "Llançador de llunes" o "Llançallunes". És un mòbil que vol retre homenatge als foners, amb reminiscències en els colors del món dels siurells. Influències mironianes? És clar que sí. Jo som mediterrani i vaig arribar a Mallorca abans que en Miró: hi vaig néixer l'any 1930! [I en Paco riu francament]. Els meus colors són purs, mediterranis.

Un altre tasca que em té ocupat és que estic fent una col·lecció de dibuixos sobre Randa i Cura, perquè aquestes són unes muntanyes molt eròtiques, molt femenines. Si hi arrib a temps, en vull fer una col·lecció de gravats.

Acabam. Hem transcrit només una petita part de la llarga conversa que hem mantingut un calorós matí d'agost al molí d'en Pau, on en Paco ens va rebre amb tota generositat. Una entrevista ben divertida. I és que, com diu ell: «D'un de Son Devertit no es pot esperar altra cosa. Som l'únic Devertit d'Algaida que queda!».

Miquel Serra

UNA XERRADETA AMB...

en PACO d'IRAOLA

És indiscutible que ES SAIG tenia amb en Paco d'Iraola un parell de deutes pendents. Un, encara no l'hem resolt, esperem que per poc temps: la reproducció, a la portada de la revista, d'una obra d'en Paco. Un altre, fer-lo protagonista de la Xerradeta, l'hem tractat de solucionar amb les planes que ara llegiu.

Els esperits endormiscats —com és el nostre cas— necessiten, per sortir de la seva letargia, una fiblada, un punxó. L'exposició que l'Ajuntament de Palma ha organitzat de l'obra publicitària d'en Paco al Casal Solleric, ha complert aquest paper de desvetllador de consciències, de recordança dels deures no satisfets. Però això és mera anècdota; el que és substancial és el contingut de la mostra: impressionant. Si no l'heu vista, procurau esser-hi a temps. Com diu Jacint Planas i Sanmartí en la presentació: *«Perquè Iraola entrà a la publicitat com un creador. Ara sí que cal recórrer a la rebregada frase que assegura que una imatge val més que mil paraules: Iraola encetà el 2001 fa trenta anys.»*

- Paco, per començar parla'ns un poc de l'exposició.

- Recull el treball que he fet durant 27 anys com a creatiu publicitari d'una marca. Aquest és un fet insòlit a Europa; no conec cap altra cas de relació entre empresari i publicista tan duradora. Teniu en compte que la primera foto es va publicar el març de 1967. Però jo crec que les fotos no han perdut gens de força, perquè agraden molt a la gent jove. S'exposen més de 200 obres, d'un total de 1800. Per cert, em va sorprendre favorablement veure gent d'Algaida a la inauguració de la mostra i em va satisfer molt que els agradàs el que veien.

Les 1800 obres són ara propietat de l'Enciclopèdia de Mallorca; les hi he regalades, quan podrien ser patrimoni del poble d'Algaida. Les vaig oferir al batle anterior, en Xesc Antich, però encara ara és l'hora que m'hagi de contestar. Tenc testimonis del meu oferiment: era un diumenge dematí, dins el bar Amengual. Llàstima, es veu que el tema li llenega...

(Segueix a les pàgines anteriors)

